

DE WINTERKONING

1. Excursie Zuidpier IJmuiden, 27-02-2022 Martine Kamminga
2. Excursie Waterleidingduinen, 13-03-2022 Martine Kamminga
4. Excursie Zwanenwater, 19-06-2022 Hans Stapersma
7. Excursie Nachtzwaluwen, 15-07-2022 Pim Waardenburg
8. Excursie Roofvogels in het NHD, 06-08-2022 Cees op den Velde
12. Excursie Z-H en Zeeuwse Eilanden, 26-02-2022 addendum
13. Broedgevallen van de Oehoe in Bakkum, 2021-2022 Jos Vroege
21. Vogelwater (nogmaals, nu met tabellen) Jos Vroege
26. Wist Je Dat..... Martine Kamminga
28. Wist Je Dat..... Martine Kamminga
29. Vogelbladen Martine Kamminga
33. Jongeren – excursies 2022/2023 Micha de Heus, Hans Kuperus
36. Vogelwaarnemingen Midden-Kennemerland, mei-juli
Hans Schekkerman
48. Lezingen & Excursies, 4e kwartaal 2022
Commissie Lezingen & Excursies
50. Nieuwe (jeugd)leden Redactie

Houd Ctrl ingedrukt en kies één van bovenstaande hoofdstukken

Excursie Zuidpier IJmuiden, 27-02-2022

Martine Kamminga

“Lopen we wel de goeie kant op?” vraagt Arend, onze excursieleider ineens, als we langzaam de Zuidpier oplopen. Wat nou, heeft-ie ze nog allemaal, denkt de schrijfster van dit verslag even ... maar dan zien we de bekende pretlichtjes in zijn ogen. Dit is weer een staaltje Arend-humor wat iedere excursie met hem altijd extra sjeu geeft.

Het is zonnig die ochtend en er staat een wat schrale Zuidoostenwind. Normaal heb je de wind pal tegen als je de pier oploopt, nu hebben we hem in de rug, vandaar dat geintje.

Bij de jachthaven vóór de pier, hebben we dan al een Kuifaalscholver gezien. Een Kuifaalscholver maakt altijd een klein sprongetje bij het duiken. Rechts van hem zitten een Grote Mantelmeeuw en twee Zilvermeeuwen. Er dobbert een Dodaars rond, en er zit een Fuut, wat verder op de pier. Eénmaal echt op de pier, zien we twee Oeverpiepers naar het zandduintje ten zuiden van de pier vliegen. Hoe herken je die zo gauw, Arend? Dat is niet zo moeilijk, zegt hij. Al dat kleine, bruine, fladderende grut hier is Oeverpieper. Kan niet missen. Weer wat geleerd! Later zullen we meer Oeverpiepers voorbij zien fladderen.

Verderop lopen Drieteenstrandlopers bij het water en we zien weer twee Futen. Onderaan de basaltblokken zitten Steenlopertjes. Later zullen we ook een Paarse Strandloper erbij zien. Dan kunnen we goed het verschil tussen de twee soorten zien. Een Paarse is wat egalier aan de bovenkant en heeft een oranjeachtige snavelbasis.

Er vliegen twee Rietganzen voorbij en er komt aan de noordkant een troepje Zwarte Zee-eenden voorbij, die neerstrijkt dicht bij het strand. De hele ochtend laten ze zich dan weer afdrijven richting zee, om dan weer met zijn allen op de wieken te gaan en weer neer te strijken dicht bij het strand.

Af en toe steekt aan de noordkant een Zeehond zijn kop op uit het water. Discussie: heeft-ie een gemene of een lieve kop? In het eerste geval zou het een Grijs zijn, in het tweede een Gewone Zeehond. We besluiten een Gewone. Later kunnen we er nog één bewonderen. Heel dichtbij, rustend op de basaltblokken. Ondergetekende heeft nog nooit van zo dicht bij een Zeehond mogen bewonderen! Blijkbaar worden die dieren minder schuw.

Onderweg houden we een koffiepauze, beschut aan de noordkant, tussen de basaltblokken. Bij de groene vuurtoren aan het eind, nemen we onze lunch, en zien we een Zeekoet. Daarna houden we het voor gezien en lopen we tegen de wind in terug naar de parkeerplaats.

Excursie Waterleidingduinen, 13-03-2022

Martine Kamminga

Om een uur of half negen komen we aan bij de ingang Oase van het duingebied. Het regent een beetje en er staat weinig wind. Op het pleintje van het bezoekerscentrum is in de tegels een soort "walk of fame" aangelegd in de vorm van allerlei pootafdrukken van vogels die daar voorkomen. Met de soortnaam erbij. Leuk bedacht.

We lopen eerst in noordelijke richting door het bos en horen de Zanglijster, de Roodborst en de Merel. In de verte klinkt het geroep van de Canadese Ganzen in het water. Rechts een Vink, achter ons een Grote Bonte Specht. Langs het eerste meertje lopend, zien we Meerkoeten, Kuifeenden en de Canadese Ganzen. Hoog in een boom zit een Boomleeuwerik uit volle borst zijn hormonen de lucht in te schallen. We zullen die dag veel Boomleeuweriken horen en zien. Er vliegen Koperwieken over.

We passeren een tweede watergang en aan de kant daarvan zit een vrouwtje Grote Zaagbek ongestoord te slapen. Arend herkent het dier aan haar rustige kruin. Bij een wilde, wat verformfaaide kruin is het een Middelste Zaagbek.

Om een uur of half tien lopen we in westelijke richting, met het water aan de rechterkant. Tussen de oude bomen horen we een Boomklever en wat dichterbij een Winterkoning. De regen is inmiddels opgehouden en de zon is doorgebroken, om de hele dag niet meer weg te gaan. Het gaat zelfs steeds warmer worden.

Aan de waterkant (het barst daar van de waterkanten, welke precies weet ik niet meer) houden we bij een grote liggende boomstronk een koffiepauze. In het water kunnen we een Wintertaling bewonderen. Wat is zo'n beestje toch mooi. Twee baltzende Canadese Ganzen houden even hun koppen tegen elkaar. Eén van het stelletje Ganzen heeft een wat afwijkende tekening. Wit met zwarte vlekken in de hals. Volgens Arend is het een 2e of 3e generatie hybride Brandgans met Canadese Gans. Er vliegen vier Buizerds over.

In een boom zit een Tjiftjaf te zingen en er strijkt even een Sijs neer. Te herkennen aan zijn groene borst en zijn gevorkte staart.

We lopen weer verder en onderwijl komen we Staartmees, Heggenmus, Winterkoning en Zanglijster tegen. In de verte hinniken twee Dodaarsen in het riet. En zowaar kunnen we, op gehoor, een Grote Lijster toevoegen aan onze lijst! Die zijn er niet zoveel.

In Zuidelijke richting lopen we door een stuk dennenbos, waar we een Zwarte Mees en een Boomklever horen.

De Krooneenden, die nog een dag tevoren in het gebied waren gezien, schitteren vandaag door afwezigheid. We zullen ze de hele dag niet

tegenkomen. In het heldere water groeit veel Kranswier. Dat is het favoriete voedsel van zowel de Meerkoet als de Krooneend. De laatste eet er wel het hele jaar door van, vanwege de eiwitrijke korrels die het bevat.

Op weg naar een volgende sloot, zien we drie mannetjes Damhert met volgroeid gewei tussen de boomtakken lopen. Ze vallen nauwelijks op. Eenmaal aangekomen bij die sloot, worden we getrakteerd op 3 Witte Kwikken en 3 Kramsvogels, die gezamenlijk op het gras zitten. Rechtsboven cirkelt een Torenvalk en in het water ligt een Knobbelzwaan. Arend vertelt dat Kramsvogels altijd in een groepje bij elkaar broeden en gezamenlijk in de aanval gaan als er een roofvogel aankomt. Onderwijl zijn we getuige van een korte matpartij in de lucht tussen twee hanige Witte Kwikstaarten, vliegt er een Kneu over, die neerstrijkt in een hoge struik aan de overkant van het water en zien we twee Boomleeuweriken en een Rietgors. In het hoge gras zit een Graspieper.

Een volgende sloot, met kraakhelder water, is vrijwel helemaal leeg. Geen vogel te bekennen, behalve die ene Snoek, die onbeweeglijk aan het begin ligt. Bij splitsingen in het watersysteem liggen plastic pijpen. Die houden vuil tegen, zodat dat niet in de andere waterloop kan komen. Om een uur of twaalf gaan we een half uurtje lunchen onder een grote boom. Er gaan wat jassen uit, want het wordt lekker warm.

Rechts achter een bebost heuveltje is weer water. Daar horen we wat meer leven en daar gaan we dan ook naar toe. Er zitten Aalscholvers, een Blauwe Reiger, er vliegen Slobeenden op, die verderop weer neerstrijken, een paartje Brilduiker en een Groene Specht giechelt in het bos. Om een uur of één horen we een Havik roepen. Hij zit in een hoge den, vliegt naar beneden en verdwijnt tussen de bomen.

We zijn een beetje afgedwaald en om weer bij de auto's te komen, nemen we een pittige afsteker over een aantal heuvels met mul zand. Een goeie test voor onze conditie! Onderweg zien we tot twee keer toe een fris gele Citroenvlinder voorbij dwarrelen. Hier word ik altijd vrolijk van. Dat smaakt naar zomer en citroenijsjes! Heel dichtbij zit een Boomklever te roepen. Hij krijgt antwoord van iets verder weg. Om kwart voor twee zijn we weer terug bij de eerste sloot van het begin, waar nog steeds de Zaagbek ligt te snurken.

Bij de auto's nemen we afscheid, bedanken we Arend voor zijn goeie leiding en uitleg en gaan we ieder weer ons weegs.

Na een paar dagen waarbij de temperatuur de 30°C aantikte, kwam daar in de vroege ochtend van 19 juni een einde aan met een heel scherp onweersbuienfrontje dat vooral over Noord-Holland trok. Dat was zeer waarschijnlijk de reden waarom we om half zeven 's ochtends met slechts 4 mensen bij het station van Castricum stonden. Het onweer en de regen waren net voorbij en als je goed op buienradar keek dan zou er mogelijk nog meer regen komen in de omgeving Castricum – maar NIET in het een stuk noordelijker gelegen Zwanenwater. De thuisblijvers kregen – zoals zo vaak – ongelijk! We startten weliswaar zwaarbewolkt en met een temperatuur van rond de 15°C (!) in Callantsoog, maar het klaarde geleidelijk aan op en het werd steeds zonniger. Bij het verlaten van het Zwanenwater zo om 12.30 uur was het zonnig en heel aangenaam! En toen hadden we er een hele mooie excursie opzitten waarbij de lijst floristische waarnemingen aardig in de richting ging van die met vogelwaarnemingen. En die laatste was lang – ik kwam uit op 65 soorten.

Waarschijnlijk vanwege de weersomslag en de plotseling temperatuurverandering zong er in het begin nog niet zo veel, en ontbraken erkende Zwanenwater 'krakertjes' als Roerdomp en Snor. Dat werd echter goedgemaakt door bijvoorbeeld vele Kleine Karekieten, alle vier de in Nederland meest gangbare soorten zwaluwen, Grutto, Witgat en Kleine Plevier. En ook door het feit dat we de gehele ronde op het pad rondom het Eerste Water aan weerskanten vergast werden op een floristisch feestmaal - op de één of andere manier waren heel veel orchideeën nog echt volop in bloei - en stond er werkelijk overal bloeiende ratelaar. Ik kom regelmatig in het Zwanenwater om deze tijd van het jaar maar zo uitbundig als tijdens deze excursie heb ik het nog nooit meegemaakt.

Na de wat sombere start (we liepen de ronde als altijd met de klok mee vanwege het licht) kwamen we na de eerste vogelhut in "muggen-country". In die hut zagen we overigens ook een geheel bleekbruine Aalscholver (zie foto) in de bomen die mij later - toen overvliegend boven het Tweede Water – echt even op het verkeerde been zette door z'n kleur (Roerdomp?!); maar goed, toen die daar landde op dat eilandje werd e.e.a. weer heel snel duidelijk. Na het afslaan van de collectieve muggenaanval zagen we op het mooie uitkijkpunt op de zuidoosthoek van de ronde een aantal Grote Zilverreigers, Lepelaars, mooie Roodborsttapuit en Kneu en hoorden we Veldleeuwerik boven de bollenvelden aan de oostkant.

Het floristisch gehalte van de excursie nam vanaf dit punt nog grotere vormen aan want het was echt schitterend. Het weer knapte verder op en we begonnen ook de eerste andere wandelaars tegen te komen. We noteerden de eerste zingende Boomleeuwerik en idem Blauwborst, en

hadden de eerste discussie over Rietzanger versus Bosrietzanger. We zagen ook verschillende Slobeenden en Tafeleenden op het Tweede Water tussen wel heel veel Grauwe Ganzen. Daar dus ook die Roerdomp-Aalscholver beleving.

Na de drijvende hut met vele Gierzwaluwen boven het water (waarom repareren ze dat rietscherp eigenlijk niet??) stuitte we op een aantal Baardmannetjes (gezien en gehoord) en vervolgens op alarmerende vrouw Zwartkop. Het uitzichtpunt (op het Tweede Water) leverde Sperwer met prooi op, Buizerd en opnieuw Bruine Kiekendief.

Vanaf daar nam de flora de excursie over: Moeraswespenorchis, Bijenorchis (foto), Welriekende Nachtorchis en Moeraskartelblad schreeuwden om aandacht! En terecht! Maar we bleven scherp en misten de Boomkruiper op het einde van de excursie niet. We werden uitgezongen door zeer waarschijnlijk dezelfde Roodborst als bij de start van de excursie. Een hele mooie excursie, dat was het!

Bleke Aalscholver

Foto: Ronald Sunnotel

Bijenorchis

Foto: Hans Stapersma

Excursie nachtzwaluwen, 15-07-2022

Pim Waardenburg

We verzamelen om circa 21.30 uur op een parkeerplaats in Bergen aan Zee. Vanaf daar is het circa 2,5 km fietsen naar de plek waar nachtzwaluwen te vinden zijn. Schrijver dezes had zich niet goed ingelezen en veronderstelde dat we vanaf de parkeerplek zouden gaan lopen, maar ieder ander was met de fiets. Gelukkig mocht ik achterop met iemand meefietsen, wat niet altijd meeviel, want er zitten best venijnige heuveltjes in het traject wat regelmatig tot afstappen noopte. Maar we hebben het gered.

De nachtzwaluw broedt in Nederland op heidevelden, zandverstuivingen en in open plekken in dennenbossen. Ze broeden op de grond, op de kale bodem. Hij vliegt geruisloos en is zeer wendbaar. In de avond en nacht vangen ze grote insecten (nachtvlinders) tijdens de vlucht. Voor dat doel hebben ze een "grote bek", met snorharen die dat nog eens vergroten. De nachtzwaluw is een lange-afstandstrekker die overwintert in tropisch Afrika, vooral in de oostelijke en zuidelijke delen. Zijn geluid is een zeer kenmerkend en karakteristiek ratelend geluid dat van ver te horen is. Hij is vrijwel alleen in het donker (of late schemer) en in de broedtijd te horen.

Met 8 deelnemers komen we tegen een uur of 10 's avonds aan bij 't Groote Ganzenveld in het Noordhollands Duinreservaat. Het wordt snel donkerder en de eerste nachtzwaluw lijkt zich te laten horen - hoewel dat ook een kikker kan zijn geweest.

We wachten geduldig verder af. Af en toe de geluiden proberen te versterken door je hand achter je oorschelp te houden, en stil zijn natuurlijk. Na enige tijd worden we beloond met het prachtige geluid van de nachtzwaluw, dat zich laat omschrijven als een langgerekt monotoon Trrrrrrrrrrrrrrrrrr, af en toe van toonhoogte veranderend. Bij zo'n verandering draait de nachtzwaluw met zijn hoofd.

Bij elkaar zo'n vier keer konden we duidelijk het geluid van de nachtzwaluw horen. Best wel een beetje magisch en mysterieus, zo in de donkerte.

Nachtzwaluwen zitten vaak in het verlengde van een tak. Overdag meestal onzichtbaar, maar nu hadden we het geluk hem zomaar op een tak in silhouet te zien zitten, redelijk dichtbij. Erg mooi om te zien.

Na nog een tijdje op de plek doorgebracht te hebben besloten we om circa 23.15 terug te keren naar de parkeerplaats. De missie was geslaagd, we hebben de nachtzwaluwen gehoord én gezien!

Met hartelijke dank aan de overige deelnemers aan deze avondexcursie.

Excursie Roofvogels in het NHD, 06-08-2022

Cees op den Velde

Verzamelen bij het huis van Hilde achter station Castricum, waar sommige deelnemers met de trein naar toe waren gekomen. Daarna fietsend of met de auto naar de parkeerplaats Noorderstraat in het duin.

Hans Stapersma was de excursieleider deze keer, met als doel het spotten van roofvogels, niet altijd gemakkelijk en veel geluk bij nodig, zoals bij alle excursie-avonturen.

Nog even luisteren op de parkeerplaats Noorderstraat, waar de Boomklever even kort hoorden. De zangperiode is immers alweer voorbij, maar toch, voor de goede luisteraars nog wel te herkennen. Als het wat stil is, is daar in de zuidwesthoek vaker wat te horen, zoals Boomkruiper en geregeld Grauwe Vliegenvanger

7 mannen en 6 vrouwen waren op de uitnodiging af gekomen, een mooie mix van kenners en beginners. Jaap Olbers bijvoorbeeld met zijn kennis van het gebied, omdat hij daar één van de tellingen verzorgt. Net als Hans en Marjan een schat aan kennis en ervaring. Overigens de meesten van ons hebben in de loop der tijd ook aardig wat kennis opgedaan, daar zijn de excursies per slot van rekening voor. Hier leer je het meest van de ervaren vogelaars, die gelukkig nog steeds meegaan. Verbazend soms hoe ze het kleintje piepje of detail nodig hebben om de soort te herkennen. (Jaloers op).

Op weg dus richting de Krochtlaan, een plek voor de Gekraagde Roodstaart en waar 2 Schotse Hooglanders ons verbaasd de doorgang blokkeerden, wat zijn dat voor soorten die erlangs willen. Rustig passeren dus en niet laten schrikken; mijn zoon heeft ooit een Hooglander laten schrikken en kreeg het beest direct achter zich aan. Je verbaast je wat voor snelheid die beesten (en zoon) kunnen ontwikkelen. Wij konden niets uitrichten, want konden niet meer van het lachen. Sinds die tijd gaat hij er met een grote boog omheen. (Jullie altijd, met ze doen niets).

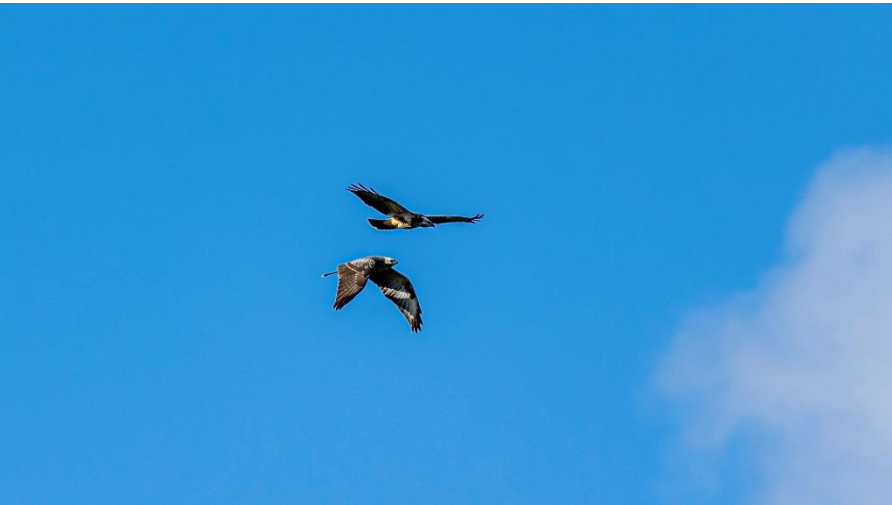
Zoals gezegd, roofvogels. Direct na de Krochtlaan bij het open stuk, een Gaai vliegt over en een prachtige lichte (jonge) Buizerd, die we al van verre hoorden piepen evenals één van de ouders. Het jong zat prachtig op een tak in het licht naar ons te kijken. We hebben een tijd gestaan en genoten van het steeds weer terugkeren en zweven van 2 en later 3 Buizerds, in het volle licht en prachtig afstekend tegen het wolkendek. Hans vertelde uitgebreid over het profiel, staart en vingers waar we op moeten letten.

We hadden gehoopt op een Wespendif, maar niet gezien of gehoord, wel een Sperwer nog voorbij zien vliegen en een Roodborsttapuit verder weg. Oud minister Bleeker haalde Paapje en Roodborsttapuit van de lijst.

Buizerd

Foto: Cees op den Velde

Buizerd

Foto: Cees op den Velde

Het pad volgend nog meerdere Roodborsttapuiten en een hilarische reactie op een Houtduif (toch ook een vogel). Kneu en Putter werden ook nog gezien, evenals Grasmus en Boerenzwaluwen. Hoewel de laatste 4 maar weinig nog een grotere aantallen worden gezien dit jaar. Een teken aan de wand hoe het gaat met de vogelstand in het algemeen? Meerdere deelnemers viel het op dat het dit jaar toch een wat rustiger vogeljaar is. Je zou zeggen dat klimaatverandering hier debet aan is, maar het ontbreken

van voedsel (insecten), zal hier een grotere rol in spelen. Maar zoals Hans zegt: “als je de juiste periode weet en de tijd neemt, vind je ze wel”.

Als kers op de taart spotte Marjan plotseling een Boomvalk die vlak voor ons voorbij schoot. Prachtige waarneming. We wisten niet dat het stapelvoedsel (hoofdvoer) van de Boomvalk, de Gierzwaluw is. Ook nog een mooie Zanglijster met een Libelle nog in de bek. Op weg naar zijn 2^e nest?

Ook nog een prachtige Parelmoervlinder gespot op het pad.

Op naar de Wei van Brasser, die er droog bij ligt, maar daardoor wel brede slikranden heeft, waar volop gefoerageerd kan worden. Naast een aantal Scholeksters, Boerenzwaluwen, Witte Kwikstaart, Kleine Plevier, Dodaars en Wintertaling, spotten we nog zowaar 3 Witgatjes, meerdere Groenpootruiters en jawel, een Bosruiter. Mooi om Bosruiter en Groenpootruiter naast elkaar te zien. De Bosruiter heeft weliswaar ook geelgroenige poten, maar is een stuk kleiner dan de Groenpootruiter en heeft een rechte snavel (gpr: opgewipt). Verder heeft de Bosruiter een lichte wenkbrauwstreep die doorloopt achter het oog; bij Witgat stopt die bij het oog.

Bosruiter

Foto: Cees op den Velde

Alle plevieren lieten zich meermalen zien, foeragerend, vliegend en zowel in als uit het water, prachtig om te zien. Het werd meer een dag van de plevieren dan van de roofvogels, maar gelukkig zagen we ook nog een biddende Torenavalk.

Hierna op weg naar de Hoge Toren, het uitkijkpunt met vergezicht rondom en een jagende Visdief. Ook de Boomvalk laat zich hier nog een keer zien. Hier werd de noodzakelijke lunch genuttigd en genoten van het uitzicht. Het was tenslotte een prachtige, zonnige dag. Bij het verlaten van de toren

werd er nog een mooie Bruine Kiekendief gespot (vrouw), wat ons totaal roofvogels op 5 soorten bracht, een mooi resultaat. (Geen Havik en geen Wespendif).

Op weg naar het Doornvlak waaierden de deelnemers wat uit, er werd gediscussieerd over zowel de evolutietheorie, het verdwijnen van de soorten, Poetin, alsook over de boeren (allemaal oorzaken?). Veel meningen, altijd interessant.

Jonge Blauwe Reiger

Foto: Cees op den Velde

Bij het eerste meertje richting Doornvlak, stond een mooie Zilverreiger ons op te wachten, bleef geduldig staan voor de fotografen. Jaap zag nog een Winterkoninkje en ikzelf zag het IJsvogeltje, wat hier altijd wel zit. Dat het plevierentijd is, bleek maar weer op het Vogelwater. De meeste plevieren zijn eind augustus wel vertrokken. Ook de Geoorde Fuut was weg, wel overigens nog gezien op de Wei van Brasser, samen met Dodaars. Zoals gezegd, plevierentijd op het Doornvlak. Groenpootruiter, Witgat, Bosruiter, Bonte Strandloper, Kleine Plevieren, Kievit. Daarnaast Witte Kwikstaart, Wilde Eend, Meerkoet en een jonge Blauwe Reiger. Prachtig om zoveel, met name plevieren, bij elkaar te zien. Om de beurt even de kijkhut in om al het moois te bekijken.

Vanuit het Vogelwater weer richting de parkeerplaats aan de Noorderstraat; onderweg nog een Hoornaar nest. Ze kwamen niet naar buiten, niemand wilde even aanbellen, bangeriken. Wel nog een Grote Bonte Specht gehoord en door sommigen gezien. Ook niet veel gezien (door mij), evenals de Gaai, die wel gespot is.

Groenpootruiter

Foto: Cees op den Velde

Om exact 13:01 uur kwamen we terug bij de parkeerplaats, goed gepland door Hans, die een verdiend applausje kreeg van de deelnemers voor de mooie dag. Zeker voor herhaling vatbaar in elke specifieke periode, zeker wanneer je weet welke soort, wanneer in ons duingebied vertoeft.

Excursie Zuid-Hollandse en Zeeuwse Eilanden, 26-02-2022

De foto's in de vorige Winterkoning van de excursie naar Zeeland kwamen uit de koker van Jan Gerhardus, abusievelijk niet vermeld, bedankt nog Jan.

Broedgevallen van de Oehoe in Bakkum in 2020-2021

Jos Vroege

Geringd mannetje

Op 16 mei 2016 werd in het noordwesten van Castricum een Oehoe ontdekt. Het bleek hier te gaan om een ontsnapte of vrijgelaten vogel: op de gemaakte foto's was aan de rechterpoot een kwekersring te zien. "Werd lastiggevallen en het dorp uitgejaagd door kauwen, eksters, kraaien en af en toe meeuwen", zo schreef Leo Heemskerk op waarneming.nl. Op 22 en 24 september zag hij de Oehoe opnieuw, nu 's avonds in het noordoosten van Castricum. Ook in 2017 en 2018 werd in het noorden van Castricum een enkele keer 's avonds een Oehoe gezien, waarschijnlijk dezelfde vogel. In die jaren verschenen op waarneming.nl de eerste foto's gemaakt op een niet nader gespecificeerde locatie buiten de bebouwde kom.

Vrouwte Oehoe, Bakkum, 28-09-2019

Foto: Jos Vroege

Bij de op 9 maart 2018 gemaakte foto's vermeldt Leo dat het in dit geval gaat om een mannetje. Later werd gesuggereerd dat het hier een Turkmeense Oehoe *Bubo bubo turcomanus* betreft - een ondersoort die voorkomt van Kazachstan tot westelijk Mongolië en noordwestelijk China (Oehoewerkgroep Nederland, 2021). Waarschijnlijk is deze vogel, samen met twee andere Oehoes, in (de omgeving van) Alkmaar ontsnapt: op 1

april 2016 werden langs de spoorlijn vlakbij Heiloo en op 4 mei 2016 op de N9 ter hoogte van Geestmerambacht doodgereden Oehoes met een kwekersring gevonden (Noot 1). Op 1 april 2016 werd 's avonds in Assendelft een levende Oehoe gefotografeerd. Zou dit de vogel zijn die later opdook in Castricum?

Ongeringd vrouwtje

In september 2019 kreeg dit mannetje gezelschap van een vrouwtje Europese Oehoe *Bubo bubo bubo*. Dat vrouwtje was weinig schuw, maar ongeringd. Waarschijnlijk verbleef zij al een aantal maanden in het kustgebied ten noorden van het Noordzeekanaal: op 2 juni 2019 werd in de Donkere Duinen bij Den Helder mogelijk een Oehoe gehoord, op 5 juli 2019 werd in de Schoorlse Duinen en op 3 augustus 2019 in de binnenduinrand bij Catrijp een Oehoe gefotografeerd. Al deze vogels werden op waarneming.nl niet als Escape aangemerkt.

Twee broedgevallen

In 2020 werd door deze Oehoes in een kapschuur op een boerenerf in Bakkum, niet ver van het Noordhollands Duinreservaat, een broedpoging gedaan. Dat is minder uitzonderlijk dan het lijkt: de Oehoe is “allerminst een cultuurvluchter” (Voous & Slijper, 1986). “Talrijk blijken namelijk de plaatsen te zijn waar de Oehoe nauwelijks buiten de kom van een dorp of boven een bewerkte steengroeve langs drukke verkeerswegen nestelt of ongemerkt de dag doorbrengt.” De broedpoging mislukte: de twee eieren waren onbevruucht (Zomerdijk & Keijl, 2022). Ze lagen “op een richel in de schuur”. In oktober is daar een platform aangebracht, in de hoop op een positief broedresultaat het jaar daarop (Eenhoorn, 2020).

In 2021 werden er vier eieren gelegd. Die eieren kwamen allemaal uit, maar van de jongen overleefden er slechts twee. Op de website van Vogelbescherming Nederland was een en ander bij ‘Beleef de lente’ te volgen (Vogelbescherming Nederland, 2021). Op 4 juni werd het vrouwtje voor het laatst gezien - het mannetje was toen al ruim twee weken verdwenen. De jongen waren op dat moment nog veel te klein om voor zichzelf te zorgen. Zij werden vanaf dat moment door mensen van voedsel voorzien. Nadat een van hen op eigen gelegenheid de kapschuur had verlaten, werden de jongen op 9 juni naar een opvang gebracht. Op 29 oktober zijn beide vogels ergens in het oosten van Nederland losgelaten (Klijnsoon, persoonlijke mededeling; Oehoewerkgroep Nederland, 2021).

Twee Bakkumse Oehoe-jongen in de vogelopvang, juni 2021

Verdwijning broedpaar: mogelijke verklaringen

Uit onderzoek naar de populatieontwikkeling van Oehoes in Finland blijkt dat elektrocutie en botsing tegen een voertuig daar de belangrijkste doodsoorzaken zijn (Valkama & Saurola, 2005) (Noot 2). Nadat de Finse

Oehoes in 1983 volledige bescherming kregen, zijn zij steeds minder schuw geworden en meer in de nabijheid van mensen gaan leven. Daarbij kregen zij te maken met nieuwe gevaren: elektriciteitskabels en verkeer. De duinpolder ten noorden van Castricum waar de Bakkumse Oehoes zich hadden gevestigd, is op zich rustig. Om in het Noordhollands Duinreservaat te jagen moesten de Oehoes echter wel de Heereweg passeren. Door de polder loopt de spoorlijn van Castricum naar Alkmaar: ook botsing met een trein en elektrocutie door contact met de bovenleiding zijn dus mogelijke doodsoorzaken. “In de duinen zitten zoals bekend maar weinig konijnen. De oehoes moesten steeds verder weg om prooi te zoeken”, aldus Piet Zomerdijk - lid van de Kerk- en Steenuilenwerkgroep - in het Noordhollands Dagblad (Van Eijk, 2021).

Door Alterra is onderzoek gedaan naar de doodsoorzaak van twee Oehoes die in 2003 in de ENCI-groeve bij Maastricht en een mergelgroeve bij Cadier en Keer werden gevonden en van een derde Oehoe die in 2004 bij Glanerbrug in Twente in het prikkeldraad werd aangetroffen (Van den Brink & Jansman, 2005) (Noot 3). Bij de Oehoes uit Zuid-Limburg - waarschijnlijk de mannetjes van de broedparen op deze locaties - werden hoge concentraties PCB's en in mindere mate ook DDE aangetroffen. Bij het mannetje uit Cadier en Keer, dat net 2-3 jongen had grootgebracht, waren deze concentraties het hoogst. “Deze vogel zat aan het eind van een energetische krachttoer om vrouw en jongen van voedsel te voorzien. Als gevolg daarvan was het dier in topconditie maar had wel al zijn vetreserves verbruikt, met als bijkomend gevolg het vrijkomen van de in het vet opgeslagen PCB's.”

'Beleef de lente' stelt dat gifstoffen die zijn opgeslagen in het vetweefsel de Bakkumse Oehoes fataal kunnen zijn geweest (Vogelbescherming Nederland, 2021). Over de aard van de gifstoffen worden daarbij geen uitspraken gedaan. In het Noordhollands Dagblad gebeurt dat wel: “Veel boeren gebruiken rattengif”, aldus Gejo Wassink van de Oehoewerkgroep (Van Eijk, 2021). Over bestrijdingsmiddelen gebruikt bij de bollenteelt in de binnenduinrand tussen Castricum en Egmond heeft hij het opmerkelijk genoeg niet.

Behalve contact met hoogspanningskabels en botsing tegen een auto, zijn in Spanje ook vervolging en botsing tegen de omheining van jachtdomeinen voor Oehoes belangrijke doodsoorzaken (Martinez e.a., 2006). Al in de zeventiende eeuw zijn Edelherten en daarmee ook 'hertenheiningen' uit het huidige Noordhollands Duinreservaat verdwenen (Jelles, 1968). In verband met de begrazing van het duin, onder andere met Schotse Hooglanders en Exmoor pony's, zijn opnieuw afrasteringen aangebracht. Ook daartegen kunnen roofvogels en uilen zich te pletter vliegen: in 2019 - toen het begrazingsgebied werd uitgebreid en in verband daarmee nieuwe hekken werden geplaatst - werden in de duinen bij

Castricum twee Haviken gevonden die tegen zo'n hek waren aangevlogen en daarbij de dood hadden gevonden (Levering, 2019; Vroege, 2019).

Vervolging van Oehoes komt in Spanje - waar Oehoes net als in Finland en Nederland volledig beschermd zijn - in de meeste gevallen neer op afschot, wat minder vaak op nestroof of vangst en nog weer minder vaak op vergiftiging. De allereerste Oehoe die in Nederland door de CDNA werd aanvaard - een mannetje dat van 1973-1981 in de Donkere Duinen bij Den Helder verbleef - kwam door afschot aan zijn eind (Van den Berg, 1979; Steinhaus, 1981) (Noot 4). Ook de Bakkumse Oehoes kunnen zo de dood hebben gevonden: "Wassink erkent dat er schoten zijn gehoord in de buurt van de boerderij waar het oehoenest zich bevond. Hij gaat uit van vossenjacht, wat 's nachts gebeurt met lichtbakken" (Van Eijk, 2021). Een van beide Oehoes, waarschijnlijk het mannetje, blijkt in de nacht van 23-24 februari 2021 te zijn terecht gekomen in een kooi waarmee vossen worden gevangen. Dat was niet de bedoeling: de vogel is direct losgelaten.

Wenselijke ontwikkeling?

Toen zich in september 2019 in Bakkum een paartje Oehoe vormde, werd vrijwel direct de vraag gesteld of dit een wenselijke ontwikkeling was: beide vogels waren waarschijnlijk afkomstig uit gevangenschap en een van hen bovendien van een andere ondersoort. Vestiging van hun nakomelingen in het Noordhollands Duinreservaat zou belangrijke gevolgen kunnen hebben: de Oehoe zou vanaf dat moment de 'toppredator' zijn. Van ingrijpen was ik geen voorstander. Maar wat de oehoejongen in Bakkum te eten kregen heb ik als lid van Roofvogelwerkgroep Noord-Kennemerlands Duin wel met belangstelling gevolgd (Noot 5).

Ook op 'Beleef de lente' werd de vraag gesteld 'of we blij moeten zijn met dit nest'. Blij met de beelden was men zeker: "Deze twee oehoes werken enorm hard om hun jongen te laten uitvliegen en er zijn twee prachtige kuikens. We zien fantastische beelden van heel dichtbij over gedrag wat we eerder niet voor de camera's konden zien." Vogelbescherming Nederland en Oehoewerkgroep Nederland vinden het niet wenselijk "dat in Nederland oehoes in gevangenschap leven, als huisdier worden gehouden en ingezet worden bij commerciële activiteiten zoals roofvogelshows". Ook dat is een verhaal dat men op 'Beleef de lente' wilde vertellen. Op de vraag naar de wenselijkheid van zo'n nest met een ontsnapte of vrijgelaten Oehoe als oudervogel bleef men het antwoord echter schuldig.

Ik ga er vanuit dat Vogelbescherming Nederland en Oehoewerkgroep Nederland geen voorstander zijn van het vrijlaten van Oehoes die in gevangenschap leven (Noot 6). Een ontsnapte vogel die zich jarenlang probleemloos in de vrije natuur weet te handhaven verdient echter een kans, ook al gaat het om een andere ondersoort. Dat zal de gedachte zijn

geweest. Anderen waren niet blij met dit broedgeval van de Oehoe in Bakkum, al dan niet vanwege hun herkomst. Aangezien in korte tijd beide oudervogels verdwenen en van deze vogels niets is teruggevonden lijkt menselijk ingrijpen (afschot of vangst) voor de verdwijning van de Oehoes de meest plausibele verklaring. Hun landelijke bekendheid heeft hen daarvoor waarschijnlijk niet kunnen behoeden.

Vrouwtje Europese Oehoe *Bubo bubo bubo* (links) en mannetje Turkmeense Oehoe *Bubo bubo turcomanus?* (rechts), Bakkum Foto: Jacqueline Klijnssoon

Dank

Met dank aan Marc van Bakel, Rob Bijlsma, Leo Heemskerk, Guido Keijl, Jacqueline Klijnsohn, Henk Levering, Eduard Opperman, Dook Vlugt en Piet Zomerdijk voor hun commentaar op eerdere versies van dit artikel en aan Leo en de eigenaren van de vogelopvang voor de toestemming om hun foto's als illustratie bij dit artikel te gebruiken. Leo wees mij op de waarnemingen van Oehoes van april-mei 2016 en juni-augustus 2019 elders in Noord-Holland. Jacqueline voorzag mij van veel extra informatie over beide Bakkumse broedgevallen en legde contact met de eigenaren van de vogelopvang. Ook daarvoor dank!

Literatuur

- Berg, A.B. van den (1979). Oehoe *Bubo bubo* bij Den Helder. *Dutch Birding*, 1(1), 16-17.
- Brink, N. van den, & Jansman, H. (2005). *Verontreinigingen in oehoes (Bubo bubo) uit Limburg en Twente. Onverwacht verhoogde concentraties van PCBs in oehoes uit Limburg* (Alterra-rapport 1317). Wageningen: Alterra.
- Eenhoorn, H. (2020). *Nieuwsbrief 2020 voor de Nestkashouders van de Kerk- en Steenuilenwerkgroep Noord-Holland, regio's 8 en 9*.
- Eijk, K. van (2021, 18 juni). Triest einde van een oehoegedin. *Noordhollands Dagblad*.
- Jelles, J.G.G. (1968). *Geschiedenis van beheer en gebruik van het Noordhollands Duinreservaat* (Mededeling nr. 87). Arnhem: Instituut voor toegepast biologisch onderzoek in de natuur.
- Krekels, R. (2017). Maastrichtse slechtvalkkuikens *Falco Peregrinus* gepredeerd door Oehoe *Bubo bubo*. *De Takkeling*, 25(3), 258-262.
- Levering, H. (2019). *Verslag 2019 roofvogelinventarisatie. Het vijftiengste verslag*. Castricum: Roofvogelwerkgroep Noord-Kennemerlands Duin.
- Martinez, J.A, Martinez, J.E., Manosa, S., Zuberogoitia, I., & Calvo, J.F. (2006). How to manage human-induced mortality in the Eagle Owl *Bubo bubo*. *Bird Conservation International*, 16, 265-278.
- Oehoewerkgroep Nederland. (2021). <https://www.oehoewerkgroep.nl>
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland. (2021). *Review: huisvesting en verzorging van roofvogels*. (<https://www.rvo.nl/sites/default/files/2020/11/Review%20Roofvogels%20en%20Uilen.pdf>)

Steinhaus, G.H. (1981). Oehoe van Den Helder geschoten in februari 1981. *Dutch Birding* 3(2), 58.

Valkama, J., & Saurola, P. (2005). Mortality factors and population trends of the Eagle Owl *Bubo bubo* in Finland. *Ornithologischer Anzeiger*, 44, 81-90.

Vogelbescherming Nederland. (2021).

<https://www.vogelbescherming.nl/beleefdelen/oehoe>

Voous, K.H., & Slijper, H.J. (1986). *Roofvogels en uilen van Europa*. Leiden: E.J. Brill/Dr. W. Backhuys.

Vroege, J.A. (2019). Broedgevallen van de Havik *Accipiter gentilis* in de duinen bij Castricum in 2000-19. *De Takkeling*, 27(3), 257-261.

Zomerdijk, P., & Keijl, G. (2022). Zo gewonnen, zo geronnen. *De Winterkoning*, 57(2), 7-16.

Noten

1. De in Alkmaar langs de spoorlijn gevonden vogel - waarschijnlijk een Europese Oehoe - is opgezet en op de Berger Scholengemeenschap een aantal jaren te bewonderen geweest (Vlugt, persoonlijke mededeling).
2. Een belangrijke beperking van dit soort studies is dat vogels die doodgaan door ziekte, ouderdom, verwonding als gevolg van territoriaal conflict, vergiftiging, enzovoort en die vervolgens niet worden teruggevonden daarin ontbreken. Datzelfde geldt voor vogels waarvan de sterfte bewust niet wordt gemeld of waarbij de doodsoorzaak bewust in het vage wordt gelaten (Valkama & Saurola, 2005).
3. Ook de Oehoe die in 2011-2012 verbleef in Heiloo eindigde in het prikkeldraad. De vogel raakte daarbij zo ernstig gewond dat hij door de dierenarts niet gered kon worden (Van Bakel, persoonlijke mededeling).
4. De balg van deze vogel is opgenomen in de collectie van het Zoölogisch Museum in Amsterdam, thans onderdeel van Naturalis in Leiden (Steinhaus, 1981).
5. "Op de menulijst van de Oehoe in Europa vermeldt Uttendörfer niet minder dan 11 soorten roofvogels. Daarenboven 8 soorten collega-uilen" (Voous & Slijper, 1986). "Uit literatuur van Duitse slechtvalkwerkgroepen blijkt dat op plekken waar Oehoe en Slechtvalk dicht bij elkaar nestelen dit bijna altijd leidt tot predatie van de jonge Slechtvalken (en soms ook ouders)" (Krekels, 2017). De Bakkumse Oehoes voerden hun jongen voor zover bekend geen roofvogels en uilen, maar tussen 10 en 18 april wel ca 20 Konijnen, 4 ratten, 5 Houtduiven, 2 meerkoetkuikens en 1 eendenkuiken (Vogelbescherming Nederland, 2021).
6. Na publicatie van de 'Review: huisvesting en verzorging van roofvogels' (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, 2021) zal dat de komende jaren echter steeds vaker gebeuren.

In mei 2001 werd in het Noordhollands Duinreservaat een trimmer aangevallen door een Havik. Dat gebeurde in Vogelwater - het bos tussen het Doornvlak en de Wei van Brasser, in gebied Bakkum-Egmond. Die aanval was opmerkelijk. Het gebeurt niet vaak dat een roofvogel op dergelijke wijze een hardloper, fietser of ruiter probeert te verjagen en de dader is dan in de regel een Buizerd (Vroege, 2015, 2017). Maart en april 2001 waren uitzonderlijk nat en niet alleen de Herderslaan - het in het bos gelegen fietspad -, maar ook de zijpaden daarvan stonden blank. Het havik-vrouwtje in dit territorium is langs een van die paden gaan broeden. Tot eind mei was het daar stil. Toen waren de paden opgedroogd en rende er een hardloper langs het nest ... De Havik viel de trimmer van achteren aan en zette de klauwen in zijn voorhoofd: het bloed liep in zijn ogen.

In 'Duinen en mensen Kennemerland' (Roos, 2009) staat aan de binnenzijde van de kaft een kaart van 'Iohannes Douw' uit de 17de eeuw. Daarop is de kuststrook tussen Camperduin en Haarlem te zien. In de duinen bij Castricum springt op deze kaart 'Den Hoep'-beek in het oog, in de duinen bij Bakkum natte duinvallei 'Het Vogelwater' (noot 1). Op pagina 53 van 'Bewogen Kustlandschap' (Roos, 1995) is een kaartje te vinden met daarop de negentiende-eeuwse landbouwontginningen bij Castricum en Bakkum (noot 2). De meest noordelijke ontginningen die daarop staan ingetekend, zijn die in de omgeving van de Wei van Brasser en aan de zuidkant van het Doornvlak. Die bevinden zich op de plaats van 'Het Vogelwater'. Door PWN zijn hier in 1997 en 2003 natuurherstelprojecten uitgevoerd. Daarbij werd de in het verleden bemeste landbouwgrond afgegraven en afgevoerd. Grond van het Doornvlak werd gebruikt om de Herderslaan en de zijpaden daarvan, die in het voorjaar van 2001 onder water kwamen te staan, op te hogen.

Bij deze natuurherstelprojecten werd op de Wei van Brasser en het Doornvlak 'vogelwater' gecreëerd (noot 3). De vogelwerkgroep werd gevraagd om hier een kijkscherm of kijkhut te realiseren. Gekozen werd voor een hut bij de nieuwe plas in de zuidoosthoek van het Doornvlak. Deze hut werd door de gebroeders Dekker gebouwd, in december 2003 door leden van de vogelwerkgroep geplaatst en op 3 januari 2004 formeel aan PWN overgedragen (Van Leeuwen, 2004). Sindsdien is er in dit gebied, naast jachthuis 't Vogelwater - bijna 50 jaar het 'Domein van dichters' (De Waard, 2012) - en duinboerderij Berwout, vogelkijkhut Doornvlak. Niet iedereen was daar blij mee: bij PWN meldde zich iemand die zich stoorde aan het zicht op dit nieuwe bouwwerk vanaf het Doornvlak. De meeste reacties waren echter positief. De VPRO toonde op internet het schitterende uitzicht vanuit de hut.

Als één vogel kenmerkend is voor de nieuwe duinplassen in 'Het Vogelwater', is dat de Georde Fuut. Het eerste zekere broedgeval in het

Noordhollands Duinreservaat was in 1999 op de Wei van Brasser (Vroege & Slings, 2002). Vanaf 2015 wordt ook op het Doornvlak gebreed. Veel vogelaars herinneren zich vooral de bijzondere vogelsoorten die ze op een bepaalde locatie hebben gezien. In de bijlagen is een overzicht te vinden van alle 'zeldzame' vogelsoorten die vanaf 1998 bij de duinplassen op de Wei van Brasser en het Doornvlak zijn waargenomen (noot 4). De Kleine Zilverreiger en de Zwarte Ooievaar blijken daarvan het meest algemeen.

Geoorde Fuut broedend op de Wei van Brasser, 28-05-2020 Foto: Jos Vroege

Zes van de vogelsoorten die in 1998-2021 bij de duinplassen op de Wei van Brasser en het Doornvlak zijn gezien, worden op waarneming.nl als 'zeer zeldzaam' aangemerkt. Daarbij zijn vier soorten 'watervogels'. De Kokardezaagbek is een broedvogel uit Noord-Amerika. In dit geval ging het waarschijnlijk om een 'Escape'. De Strandplevier is in Nederland een 'schaarse broedvogel' (Van den Berg & Bosman, 1999). In ons werkgebied werd hij 20x waargenomen, in de helft van de gevallen 'vliegend naar noord'. De Poelruiter is een broedvogel uit Oost-Europa en Azië. In ons werkgebied werd hij 9x gezien, meestal overvliegend. De waarnemingen van 1999 en 2003 bij de Wei van Brasser waren de eerste van vogels aan de grond. De Griel is in het duingebied een 'voormalige broedvogel'. Over het voorkomen in de omgeving van Castricum schreef Strijbos in 1948: "Omstreeks 45 jaar geleden werd het laatste nest gevonden bij de Vinkenbaan bij het Vogelwater onder Bakkum". Ook in april 1947 is daar een Griel waargenomen (Keijl e.a., 2020). In juli 2009 gebeurde dat opnieuw. 'Doornvlak' is sindsdien de vogelkijkhut waar destijds een Griel werd gezien.

Griel op het Doornvlak, 12-07-2009

Foto: Ruud Altenburg

Dank

Met dank aan Dave Nanne en Rienk Slings voor hun commentaar en aan Ruud Altenburg voor de toestemming de door hem gemaakte foto als illustratie te gebruiken. De bouw van vogelkijkhut Doornvlak werd van de kant van PWN begeleid door Dave Nanne en Leon Terlouw. Leon overleed in 2016. Aan hem draag ik dit stuk op.

Literatuur

Anonymus (2003, 17 september). Natuurherstelproject Doornvlak in Noord-Hollands Duinreservaat. *Nieuwsblad voor Castricum*.

Berg, A.B. van den, & Bosman, C.A.W. (1999). *Zeldzame vogels van Nederland. Avifauna van Nederland 1*. Haarlem/Utrecht: GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij.

Corbee, G. (1997, 14 maart). Wind heerst op Wei van Brassers. *Dagblad Kennemerland*.

Keijl, G.O., Vlek, R.J.J., Slings, Q.L., Oreel, G.J., & Vliet, R.E. van der (2020). *De Grielduif - kroniek van een spookvogel*. Zeist: KNNV Uitgeverij.

Leeuwen, J. van (2004). Een vogelkijkhut op het Doornvlak. *De Winterkoning*, 39(1), 6-8.

Roos, R. (1995). *Bewogen kustlandschap. Duinen en polders van Noord-Kennemerland*. Haarlem: Schuyt & Co.

Roos, R. (Red.) (2009). *Duinen en mensen Kennemerland*. Amsterdam: Stichting Natuurmedia i.s.m. PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland.

- Schekkerman, H. (2019). Archief VWG geheel opgenomen in Waarneming.nl. *De Winterkoning*, 54(2), 13-17.
- Slings, R. (2018). Oer-IJ: het geheim van de duinen. In: B. Buizer, P. Veel & H. van Weenen (Red.), *Atlas van het Oer-IJ-gebied* (pag. 91-95). Stichting Uitgeverij Noord-Holland & Stichting Oer-IJ.
- Vroege, J. (2015). Aanvallende roofvogels in het Noord-Kennemerlands Duin. Deel 1: Aanvallen op mensen uit het algemene publiek. *De Winterkoning*, 50(3), 17-32.
- Vroege, J. (2017). Aanvallende roofvogels in het Noord-Kennemerlands Duin: Ruiters als doelwit van Buizerds. *De Winterkoning*, 52(3), 16-20.
- Vroege, J. (2019). Roerdomp II. *De Winterkoning*, 54(3), 31-33.
- Vroege, J., & Slings, R. (2002). *Het ornithologisch belang van de robuuste, ecologische verbindingszone tussen duin en Alkmaardermeer. Deel 1: Aantallen*. Castricum: Vogelwerkgroep Castricum.
- Waard, E. de (2012). *Vogelwater. Domein van dichters*. Amsterdam: De Harmonie.

Noten

1. De Hoep-beek en natte duinvallei 'Het Vogelwater' lagen in de 'centrale valleienboog' in de duinen bij Castricum, in de voormalige monding van het Oer-IJ (Slings, 2018).
2. In 'Duinen en mensen Kennemerland' (Roos, 2009) is op pagina 60 en 61 een kaart te vinden uit 1823 van de 'Hoep-Beeksche afwatering'. De landbouwontginning aan de zuidkant van 'Groot Vogelwater' (Wei van Brassers en omgeving) staat daarop ingetekend, de landbouwontginning aan de noordzijde (Doornvlak) nog niet. Natte duinvalleien als 'Groot Vogelwater' werden destijds als 'stinkende moerassen' gezien - een verwijzing naar Tacitus (Roos, 1995).
3. Bij het natuurherstelproject op de Wei van Brassers werden twee duinplassen gegraven. Het fietspad aan de noordkant van de Wei van Brassers werd verplaatst naar de huidige locatie (Herderslaan): 400 meter verder naar het noorden, in het verlengde van de Noorderstraat (Corbee, 1997). Bij het natuurherstelproject op het Doornvlak werd één duinplas gegraven: in de zuidoosthoek. Van de bestaande duinplas in de zuidwesthoek (Meertje van Hans) - destijds gegraven om een diep gelegen winningskanaal te kunnen afichten (Roos, 1995) - werden de oevers verbreed (Anonymus, 2003).
4. Opvallend is dat na uitvoering van het natuurherstelproject bij de duinplassen op het Doornvlak vijf jaar lang (2004-2008) geen zeldzame vogelsoorten werden gezien. Bij de duinplassen op de Wei van Brassers gebeurde dat in 1998-2002 wel. Dat zou te maken kunnen hebben met het feit dat de nieuwe duinplas in de zuidoosthoek van het Doornvlak aanvankelijk heel voedselarm was. De veranderingen in het waarnemingsysteem van de vogelwerkgroep (Schekkerman, 2019; Vroege, 2019) - pas vanaf 2008 kunnen waarnemingen rechtstreeks worden ingevoerd op de website van waarneming.nl - zouden hierbij echter ook een rol kunnen hebben gespeeld: in 2005-2007 werden op de Wei van Brassers ook geen zeldzame vogelsoorten gemeld.

Bijlagen:

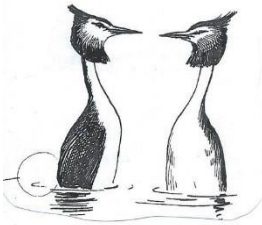
1. 'Zeldzame' en 'zeer zeldzame' (cursief) vogelsoorten die in de periode 1998-2021 zijn waargenomen bij de duinplassen op de Wei van Brasser. In de eerste 10 jaar werden hier de volgende bijzondere vogelsoorten gezien: Krooneend (1999), Gestreepte Strandloper (2004), Poelruiter (1999, 2003), Grauwe Franjepoot (2001), Grauwe/Rosse Franjepoot (2003), Ortolaan (1998).

Wei van Brasser	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Roodhalsfuut			x	x										
Kleine Zilverreiger		x				x	x	x	x		x	x	x	x
Purperreiger											x			x
Zwarte Ooievaar						x			x				x	
Krooneend														x
IJseend	x													
Nonnetje				x							x			
<i>Kokardezaagbek (Esc)</i>														
Kraanvogel											x			
<i>Griel</i>														
<i>Strandplevier</i>														
Gestreepte Strandloper														
<i>Poelruiter</i>														
Grauwe Franjepoot										x				
Rosse Franjepoot														
Franjepoot (Grauwe of Rosse)														
Kleinste Jager														
Grote Pieper														
Duinpieper													x	
Raaf													x	
<i>Witbandkruisbek</i>														
<i>Grote Kruisbek</i>														
Roodmus														
Ortolaan														

2. 'Zeldzame' en 'zeer zeldzame' (cursief) vogelsoorten die in de periode 1998-2021 zijn waargenomen bij de duinplassen op het Doornvlak. In de eerste 10 jaar was de Witbandkruisbek (1998) hier de enige bijzonderheid.

Doornvlak	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Roodhalsfuut			x											
Kleine Zilverreiger		x					x	x	x	x	x	x		x
Purperreiger										x	x			x
Zwarte Ooievaar			x	x					x			x	x	
Krooneend					x									
IJseend									x					
Nonnetje														
Kokardezaagbek (Esc)								x						
Kraanvogel											x			
Griël		x												
Strandplevier		x												
Gestreepte Strandloper														
Poelruiter														
Grauwe Franjepoot												x		
Rosse Franjepoot											x			
Franjepoot (Grauwe of Rosse)														
Kleinste Jager						x								
Grote Pieper		x												
Duinpieper									x					
Raaf										x		x		
Witbandkruisbek														
Grote Kruisbek							x							
Roodmus												x		
Ortolaan														

Wist je dat.....?

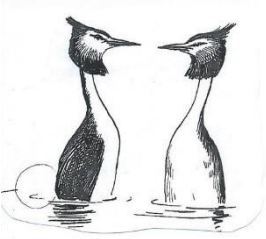
- In Duitsland Spechten nesten proberen te maken in isolatiemateriaal van huizen?
- De poten van meegenomen dode vogels uit verre oorden vroeger werden verwijderd, omdat ze op een lange scheepsreis zouden verrotten?
- Men daarom lange tijd dacht dat zeevogels geen poten nodig hadden?
- Dat men dacht dat ze altijd op zee rondredren en het vrouwtje eieren legde op de rug van het mannetje, en ze daar uitbroedde?
- Men ook dacht dat de Paradijsvogel geen poten had?
- Dat hij in de lucht zou leven en het vrouwtje de eieren op zijn rug uitbroedde?
- Er in Uitgeest heel veel Putters zijn, en langs de randen van het dorp ook veel groepjes Huismussen leven?
- Er vorig jaar voor het eerst een Zilverreiger in Zuid-Kennemerland heeft gebroed?
- Er in Haarlem nóg een soort "Halsbandparkiet" in opmars is, nl. de Grote Alexanderparkiet? Die is twee keer zo groot als de Halsbandparkiet, met een grotere snavel en een langere staart. Hij eet bijna alleen maar pinda's.
- Op het dak van een pluimveeslachterij in Dronrijp elk jaar één van de eerste Scholekstereieren wordt gelegd?

- Dat dat in een braadpan gebeurt, gevuld met kiezels?
- Die braadpan er al sinds 1986 staat, en nog altijd wordt gebruikt als broedplek?
- Er in Engeland al een aantal Boerenzwaluwen niet meer op trek gaan?
- Dat hun vleugels en staart zelfs minder lang geworden zijn, omdat ze niet meer nodig zijn voor de lange zweeftocht op trek?
- Door onze zachtere winters steeds meer Lepelaars in Nederland blijven overwinteren?
- Afgelopen winter een groepje Papegaaiduikers aanspoelden aan onze kust. De meeste waren dood. Eén spoelde levend aan op Texel en is na verzorging in Ecomare op 18 december weer uitgezet in zee.
- Je in de wintermaanden op de Waddeneilanden op donkere heldere nachten af en toe zwak het Noorderlicht kunt zien? Een goeie plek daarvoor is de Boschplaat.
- Er een nieuw begrip is gelanceerd in natuurplannersland, nl. AVUH? Dat betekent Alles Verandert Uiteindelijk in Horeca. Dit is onder de aandacht gebracht door Marc Hanou, van het Planbureau voor de Leefomgeving, toen hij sprak op een bijeenkomst over de toekomst van Recreatieschap Spaarnwoude. Het was een waarschuwing.

Wist je dat.....?

Martine Kamminga

Een special over vogelgeluid, opgetekend uit een uitzending op de zender Arte, van 18 mei j.l.

- Jan van Genten, die in in een grote groep op zee jagen, vlak voor hun duik een waarschuwingskreet slaken, om botsingen met soortgenoten te voorkomen?
- Ze in zo'n duik wel 110 km per uur gaan? Een botsing zou dodelijk zijn.
- Dat die kreet ook een soort sein van Aanvalluh! zou kunnen zijn voor de hele groep?
- Een Jan van Gent bij terugkeer in de groep een stuk of vijf keer over de groep heencirkelt, daarbij roept en dan antwoord krijgt van zijn partner? Dan begint weer het baltsritueel.
- Bij zeevogels, zoals Meeuwen, de roep is aangeboren en dat bij zangvogels de roep van jongs af aan wordt aangeleerd, voornamelijk door het mannetje?
- Ze die zang al opvangen als ze nog in het ei zitten? In Frankrijk hebben onderzoekers eieren van Roodborstjes zonder het geluid van oudervogels in een lab uitgebroed. De uigekomen jongen zijn nooit gaan zingen. Dat gold ook voor Vinken en andere zangvogels. Jonkies die wèl gezang opvingen in het ei, via geluidsopnames, zongen later wel. Bij geluidsopnames van een andere vogelsoort, leerden ze die aan. Alleen konden ze met die andere zang geen vrouwtje lokken. Goed zingen, maar er anders uitzien bleek onaantrekkelijk.
- Bij zangvogels in de winter, als ze niet zingen, de hersentjes kleiner worden en in het voorjaar weer gaan groeien? De zangzone in hun kop is groot.
- Ook Vleermuizen kunnen zingen? In Zuid-Afrika werd het geluid van een bepaalde Vleermuizensoort langzaam afgedraaid. Toen bleek dat er herhaalde, gestructureerde klanken, stoffen als bij een zangvogel, werden geproduceerd, om vrouwtjes te lokken.
- Door de klimaatopwarming Vleermuizen, b.v. in Zuid-Afrika, dieper de grotten in gaan en daardoor de frequentie van hun geluiden verandert?
- Wist je dat een Pauw, door het schudden en uitspreiden van zijn staart, een laagfrequent geluid van 6 Hz produceert, die voor andere vogels klinkt als een voortrazende trein? Hiermee trekt hij vrouwtjes aan. Pauwen leven oorspronkelijk in dichte bossen. Daar plant laagfrequent geluid zich gemakkelijker voort.

- Het verenkroontje op de kop van een Pauw als antenne dient? Zo kan hij het geluid van andere mannetjes opvangen. Deze theorie werd aanvankelijk met scepsis ontvangen, maar is nu erkend.
- Er meer vogelsoorten zonder hun stem te gebruiken hun territorium afbakenen? Ooievaars kleppen met hun snavel, Spechten roffelen, Hazelhoenders trommelen met hun vleugels op hun borst.
- Dagactieve vogels een ander vlieggeluid maken dan nachtactieve vogels. Dat komt door een andere verenstructuur. Dagactieve roofvogels hebben een vastere verenstructuur, die van nachtactieve roofvogels is zachter, als van een pels. Aan de rand van iedere veer zit een kammetje, wat ervoor zorgt dat de luchtweerstand nog kleiner wordt. Een handtamme Kerkuil en een Lammergier vlogen elk over een tafel met losse donsveren. De Gier blies veel meer donsveertjes de lucht in dan de Kerkuil.

Vogelbladen, augustus 2022

Martine Kamminga

In de Fitis nr 3 van 2021 wordt het boek besproken van Rob Bijlsma, getiteld Kerken van Goud, Dominees van Hout. Hierin stelt hij het beleid van diverse natuurbeschermingsorganisaties aan de kaak, zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer en de overheid. Volgens hem zien deze organisaties de natuur als verdienmodel en hun maatregelen dienen vooral de mens en niet de natuur. Een voorbeeld: graafmachines die groene duinvalleien kaal schrapen om pionier plantengroei op schrale gronden te stimuleren. Dat werkt maar kort. Al snel verschijnt de Amerikaanse vogelkers, een invasieve soort. Die wordt fanatiek geroid, met kaalslag tot gevolg, en er komen nieuwe paadjes, bankjes, hekken en gewenste aanplant voor de mens.

Volgens hem is echte natuur de natuur zoals het is, inclusief plantensoorten die ons niet welgevallig zijn. Maar ook steden, industriegebieden en zelfs gifbelten bevatten natuur.

Natuurmonumenten zegt in een reactie op dit boek dat het in ons volle landje voortdurend schipperen is tussen de belangen van de maatschappij (boerenbedrijven, windmolens) en recreatie voor de mens. Natuurmonumenten stelt dat het inzicht in landschapsbeheer al flink is veranderd door de jaren heen. Er is nu meer samenwerking tussen boer en natuur en er worden overgangsgebieden gecreëerd.

Staatsbosbeheer zegt dat natuur afsluiten voor de mens en het op zijn beloop laten geen optie is. Iedereen heeft recht op natuurgenoet.

In het industriegebied van IJmuiden worden op daken veel zonnepanelen geplaatst. Die worden echter bevuild door de uitwerpselen van nestelende Meeuwen. Meeuwen nestelen steeds vaker op daken, omdat ze elders niet meer veilig zijn. Eén bedrijf spande draden over zijn dak om Meeuwen te

weren. Dat hielp niet. Een stuk of twee Meeuwen raakten dodelijk verstrikt. Voor jonge, onervaren Meeuwen zijn die draden gevaarlijk.

In de Duin, zomer vorig jaar, een artikel over de Nachtzwaluw.

De laatste dertig jaar is deze vogel toegenomen in Nederland. Hij is altijd beschouwd als een mysterieuze vogel, gezien de vele bijnamen die hij heeft. Windslikker of Mottenpakker wordt hij genoemd, omdat hij met zijn open bek jaagt. Geitenmelker wordt hij genoemd omdat men vroeger dacht dat hij zich 's nachts te goed deed aan geitenmelk, waarna die geiten geen melk meer zouden geven en blind zouden worden. Geitenmelker is zelfs de letterlijke vertaling van zijn wetenschappelijke naam *Caprimulgus Europaeus*.

Rond 1950 waren er naar schatting zo'n 2500 à 3000 broedparen in Nederland. Vooral in de duinen. Maar na de jaren '50 ging de soort sterk achteruit, door bebossing en ontginning, door verzuivering en vergrassing van hun leefgebied door stikstofneerslag, waardoor ook hun voedsel, zoals kevers en nachtvlinders, armer werd in soortenrijkdom en aantal, en door het gebruik van landbouwgif, wat zich ophoopt in insecten. In 1975 waren er nog maar 1000 broedparen. Vanaf de jaren negentig herstelt de Nachtzwaluw zich weer wat, in zijn oude kerngebieden, maar vooral ook in de kalkarme duinen ten noorden van Bergen en op de Waddeneilanden. Voormalig heidegebied wordt teruggewonnen door selectieve boskap en vergraste gebieden worden afgeplagd om verstuuving te stimuleren. Zo worden de leefgebieden weer gunstig gemaakt voor de Nachtzwaluw, zeker als er ook nog dennenbomen blijven staan. De Nachtzwaluw is als grondbroeder wel een prooi voor Haviken, Marterachtigen en Vossen. De schrijver van dit artikel over de Nachtzwaluw heeft drie jaar geleden zelfs een keer gezien dat een Nachtzwaluw werd verjaagd door een Vleermuis! Maar voedselconcurrentie komt nu eenmaal voor in de natuur, zo stelt hij. Ook recreatie is niet gunstig voor hem. Het publiek zal in goede banen geleid moeten worden om hem voldoende broedrust te gunnen.

In de Trouw van 9 augustus j.l. een artikel over de vogelgriep H5N1, die flink in opmars is, en nu ook vogels als de Zeearend (dood jong gevonden in de Noordoostpolder, eerder deze zomer) en de Ooievaar treft. Landbouwminister Staghouter noemt het in een brief aan de Tweede Kamer "verontrustend".

De sterfte onder wilde vogels gaat onverminderd door, schrijft hij. In één op de drie kadavers van wilde vogels die in het laboratorium in Wageningen worden onderzocht, zit nu het virus.

Trek- én standvogels worden getroffen. Anders dan in andere jaren, heerst het virus nu ook in de zomer. Met name in Dalfsen zijn drie pluimveehouderijen besmet geraakt, vermoedelijk door één Ooievaar. De kans op besmetting van pluimvee neemt toe binnen een straal van vijf kilometer van een grote waterpartij, in het geval van Dalfsen in de buurt van de Vecht. Daarom wil Staghouter geen ophokplicht voor de gehele regio instellen. In de Gelderse Vallei, waar veel kippen-houderijen zitten,

geldt die wel voor twee regio's. Kippen die naar buiten kunnen, lopen een groter risico op besmetting.

In een artikel in de Volkskrant van 14 juli j.l. wordt afgerekend met een wijdverbreid fabeltje over waarom een Specht geen koppijn krijgt van al dat gehamer in het hout.

Men dacht altijd dat de vogel een soort van schokdempers in zijn kop had, in de vorm van sponsachtig botmateriaal, waardoor de klappen minder hard aankwamen in zijn hersenpan. Maar een studie, gepubliceerd in Current Biology, wees uit dat een spechtschedel juist heel stijf is.

Logisch ook, zeggen de onderzoekers, want een veerkrachtig instrument kan minder kracht zetten bij het hakken. Spechten in een voliëre werden tijdens het hakken gefilmd met een hogesnelheids-camera. (Nog een hele toer, zeiden de wetenschappers) De schedel van Spechten bevat relatief weinig hersenvocht, is vastgesteld. Daardoor klotst het brein minder heen en weer tijdens de klappen. Het is het klotsen van het brein na een klap, wat een hersenschudding veroorzaakt. Bovendien bevatten de hersenen van Spechten veel zgn. tau- eiwitten, die bij mensen duiden op schade, maar bij Spechten mogelijk preventief werken.

Dat sponsachtige materiaal in hun kop voorkomt blijktbaar alleen dat hun schedel breekt, stellen de wetenschappers.

De Kieft, juni 2022.

Tot verdriet van de Vogelwerkgroep Zaanstad komt er een nieuw sportcomplex aan de Fortuinweg te Zaandijk, voor de Hockeyvereniging De Kraaien. Eind 2022 zal het gereed zijn. Leuk voor de hockeyclub, maar slecht voor de biodiversiteit in het Guisveld, vanwege de grotere stikstofuitstoot die het autoverkeer van en naar het complex met zich meebrengt. En een behoorlijke kostenpost, n.l. waarschijnlijk meer dan 6 miljoen euro, voor de gemeente Zaanstad, die er niks voor terugkrijgt.

Volgens wethouder Slegers van Sport en Openbare Ruimte, had onderzoek uitgewezen dat er in het Guisveld geen broedvogels zaten. Ja, dat was nadat er al kapwerkzaamheden hadden plaatsgevonden en er bouwverkeer af en aan ging rijden.

Ook wordt er kritiek geuit op de Gebiedsvisie Polder Westzaan, ontwikkeld in verscheidene sessies, waarin diverse kwesties werden uitgediept, zoals verbrakking, het waterpeil in onderbemalingen, natuurbeheer, weidevogels, agrarische bedrijven, recreatie en zo meer. De Dienst Landelijke Gebieden is in 2015 opgeheven, wat jammer is, want die had veel ervaring met herinrichting en gebiedsaanpak.

Nu wil men, volgens de Visie, het accent leggen op Moerasnatuur. De schrijver van dit artikel stelt dat vernatting van onderbemalingen zal leiden tot verruiging door pitrus of rietmoeras, wat iets anders is dan veenmosrietland en veenheiden. Aanvankelijk zal rietmoeras gunstig zijn voor riet- en moerasvogels, maar op de langere termijn zullen er ruigten en

bosschages ontstaan, zoals bij de Omgelegde Guisweg is te zien. Ganzen zitten er volop, maar weidevogels zijn er niet meer. In plaats van flinke moerassen, zijn er overgangsgebiedjes nodig om de soortenrijkdom te behouden. Dat vraagt om kleinschalig beheer. Veel boeren in de omgeving zijn overgeschakeld op kleinschaliger, biologische bedrijfsvoering.

In en bij het Guisveld ligt ca. 240 ha vaarland, wat door boeren benut wordt om ruige stalmest aan te voeren en hooi en rietmaaisel af te voeren.

De vergoeding van 600 euro per ha per jaar, die de boeren hiervoor ontvangen, is niet toereikend om dat werk uit te voeren. Riethopen dijen uit en vormen schuilplaatsen voor vossen en verwilderde katten.

Gemaaid riet kan worden hergebruikt, wees een proef met door Staatsbosbeheer en BEKA Vlees gelost riet, uit. Het gedroogde riet kan in lagen, om en om met stro, in potstallen worden uitgestrooid. De ruige stalmest, die hierbij ontstaat, kan worden gebruikt op het weidevogelland.

Ook vormen vaarland en veenmosrietlanden een goede schuilplaats voor de Noordse Woelmuis, een endemische soort en op de Rode Lijst.

Baggeren is belangrijk voor de waterkwaliteit. Er moeten meerdere kleine baggerdepots komen waar de boeren hun bagger kwijt kunnen. Afvoeren naar de stortplaats in Nauerna of dumpen in meren is peperduur.

Fitis nr. 4 2021

Enige leuke berichtjes over markante vogels die in Midden Kennemerland huizen.

Zo is er een Hop, die nog zeker tot in de herfst van vorig jaar in het volkstuintencomplex Ons Buiten in Schalkwijk, vertoefde. Een bezienswaardigheid. Leuk voor de volkstuinbezitters en voor vogelaars, die de vogel druk kwamen fotograferen. Dezen werden ook gewaarschuwd als het dier weer opdook. De redactie wijst er echter op dat zoiets ook verstoring kan werken en roept op tot respect voor de natuur en de nodige afstand houden.

In Elswout leefden jarenlang een aantal Ara's op een manege waar verschillende dieren werden gehuisvest. Van hen is nu alleen Nape nog over. Hij heeft op het landgoed samen met Toos een aantal nesten gehad, maar deze werden steeds gestroopt of de jongen stierven van de honger. Toos overleed in 2009 bij weer een strooppoging.

Nape zwierf rond in de omgeving en werd regelmatig gevoerd door mensen met wie hij het contact accepteerde, want hij is geen allemansvriend. Doordat hij bij zijn eigen ouders is opgegroeid en niet op een kwekerij, beschikt hij over een rijke vocabulaire, waarbij hij voor de goede verstaander precies kan aangeven wat hij wil.

Vorig jaar werd hij ziek aangetroffen. Nadat hij bij een dierenarts in Velsen en in het Dierenziekenhuis van Utrecht weer wat was aangesterkt, werd hij geplaatst bij Roelant Jonker en Grace Innemee in Leiden, die de vogel al heel lang kennen, al vanaf de tijd dat hij nog vrij rondvloog op Elswout. Zij zorgen nu voor hem.

Roelant en Grace zijn in 2005 een organisatie begonnen: City Parrots. Ze verzamelen informatie over papegaaien uit de hele wereld die ontsnapt zijn en in steden populaties zijn begonnen. Ze willen de steden als leefgebied voor papegaaien promoten, liefst in hun eigen verspreidingsgebied.

Het blijkt namelijk dat veel soorten Papegaaien veiliger zijn in stedelijke gebieden, dan b.v. in het Amazonegebied, waar ze vaak slachtoffer worden van stroperij. In de stad worden ze bovendien vaak bijgevoerd.

Roelant en Grace nemen ook deel aan de discussies over Halsbandparkieten, Alexanderparkieten en Monniksparkieten, die in grote steden in Europa in opmars zijn. Ze hebben 400 Leidse Halsbandparkieten geringd en getagd met een halsbandpenning. Jonge vogels bleken zich te verspreiden naar omliggende grote steden. De jeugdsterfte is groot. Halsbandparkieten worden maar 3 tot 4 jaar oud en maken slechts één broedseizoen mee.

Nape, de Ara, is al oud, gemiddeld worden Ara's 35 jaar oud in gevangenschap. Uitzetten in de vrije natuur is voor deze vogel geen optie. Bovendien is het verboden. Roelant is ecologisch adviseur bij de gemeente Leiden en moet zich aan de regels houden.

Nog een laatste item: hoe ging het met de IJsvogels na de hevige vorstperiode begin 2021? De Vogelwerkgroep had de oproep 'Hak een Wak' gedaan, om zo veel mogelijk wakken open te houden voor de IJsvogels in de omgeving. Daar werd flink gehoor aan gegeven. Jammer genoeg leverde het zeer weinig broedresultaat op. Alleen bij de Houtrak werden jongen gevoerd.

'Hak een Wak' kan helpen bij een korte vorstperiode, zo luidt de conclusie, maar als deze langer duurt, vriezen de wakken weer dicht met stukken ijs. De coördinator van de IJsvogelgroep zal tips op de website zetten om beter om te gaan met vorstperiodes voor de IJsvogel.

Jongeren-werkgroep

Micha de Heus, Hans Kuperus

Excursieprogramma jongeren seizoen 2022-2023

In het nieuwe seizoen september 2022- juni 2023 gaan we weer mooie excursies doen om de vogels te ontdekken. Voor elke excursie krijgen de jeugdleden via e-mail een uitnodiging met de verdere gegevens zoals tijd en plaats. Het programma kan in de loop van het jaar nog wijzigen dus houd je de mailbox in de gaten. We hebben verrekijkers te leen en zelfs een telescoop om de vogels nog beter te kunnen zien. En voor het mooiste excursieverslag is er wat te winnen: de wisseltrofee beste jeugdverslaggever van het seizoen, een echte bosuilennestkast!

Tijdens alle excursie gaan we aandacht besteden aan de waarnemingen die we doen. We laten zien hoe je waarnemingen van vogels (of andere dieren en planten) kan invullen in een app op een mobiele telefoon. En we kijken welke waarnemingen er al zijn geweest in het gebied dat we gaan

bezoeken. Zo kan je veel meer vogels ontdekken. En door je waarnemingen in te vullen, help je mee om meer te weten te komen over welke vogels in een bepaald gebied voorkomen. Kijk op <https://waarneming.nl>

Zondag 4 september 2022

Waterberging Noorderveld

We gaan op de fiets naar de Waterberging Noorderveld bij Heemskerk. Dat is een nat gebied waar vogels voedsel vinden voordat ze verder trekken naar zuidelijker streken. Als je het 'groene boekje' "Goede vogelgebieden in en rond het werkgebied van Vogelwerkgroep Midden- Kennemerland" erbij pakt, kun je erover lezen in hoofdstuk 13. We kunnen steltlopers, weidevogels en verschillende soorten watervogels te zien. Enkele soorten die we hopen te zien zijn Goudplevier, Kempshaan en Watersnip. En welke vogels zitten er nu? Je vindt het op

<https://waarneming.nl/locations/109017/observations/>

Zondag 2 oktober

Vogeltrek Noord Hollands Duinreservaat

Veel vogels verruilen in de herfst hun broedgebieden voor warmere oorden en trekken naar het zuiden, vaak naar Zuid-Europa of zelfs naar Afrika. Van die vogels trekken er vele langs de kust en komen zo ook langs Castricum (aan Zee). We gaan samen kijken om welke en hoeveel vogels dit gaat en hoe we deze kunnen tellen. Op de terugweg brengen we misschien ook nog een bezoek aan het Hoefijzermeer. Wanneer je alvast wilt zien wat er misschien aan vogeltrek is dan kun je de dagen ervoor kijken op: <https://www.trektellen.nl/count/view/1066/20210821>

Zondag 6 november 2022 (herkansing 13 november 2023)

Vinkenbaan Noord Hollands Duinreservaat

Op de vinkenbaan worden vogels geringd voor het vogeltrekonderzoek en soms worden er heel zeldzame vogels gevangen. Deze worden dan geringd, gewogen en opgemeten. Het is in ieder geval een bijzondere plek om vogels van heel dichtbij te zien. Hopelijk werkt het weer een beetje mee, Zo niet, dan gaan we het 13 november nog een keer proberen.

Zondag 11 december 2022

Uilenballen pluizen

Hiervoor hebben we braakballen van de kerkuil, de bosuil en de ransuil verzameld. We zijn vast net zo benieuwd als jullie wat deze uilen allemaal gegeten hebben en ...wat we ervan terug kunnen vinden in hun braakballen.

Vrijdag 6 januari 2023

Bosuilen excursie

Samen met Arend de Jong gaan we op pad. Arend telt al jaren de Bosuilen in het Duingebied en hij doet dit op een bijzondere manier. Hij kan namelijk de roep van zowel vrouw als man Bosuil nadoen. En als hij dit doet dan roepen de Bosuilen terug en dat is reuze spannend. Soms komt een

nieuwsgierige Bosuil zo dichtbij, dat jullie deze in Arend zijn schijnsel van de zaklamp kunnen zien.

Zondag 5 februari 2023

Vogels tellen Zeerijtdijkje

Vogels tellen, hoe doe je dat? Welke soorten zijn er en hoeveel? Hoe verwerk je de waarnemingen en telresultaten in waarneming.nl of voor Sovon Vogelonderzoek Nederland. We gaan als jongerengroep de vogels tellen in het Zeerijtdijkje, zie <https://waarneming.nl/locations/670611/>. En jullie kunnen allemaal meedoen. Hoe het in z'n werk gaat leggen we allemaal nog uit. Maar het wordt in ieder geval een leuk avontuur, dus doe mee!

Zondag 5 maart 2023

Fort bij Krommeniedijk

De weilanden rondom Fort bij Krommeniedijk zijn afgelopen weken door Landschap Noord-Holland langzaam onder water gezet. En dat laagje water op de weilanden trekt heel veel vogels. Binnenkort komen de eerste grutto's aan in Nederland om hier te gaan broeden. Maar na een lange vlucht vanuit Afrika heeft de grutto vooral honger. Zij komen naar de weilanden rondom Fort bij Krommeniedijk om hun buikje rond te eten. Want door langzaam de weilanden onder water te zetten, komt het voedsel voor de grutto makkelijk naar boven en is het 'tafeltje dekje' voor de grutto. En met hun pootjes in het water voelen ze zich ook veilig. Niet alleen de grutto maar ook andere steltlopers en eenden komen hierop af. Zij verzamelen zich met vele honderden, soms wel duizenden rondom Fort Krommeniedijk. Vanaf de Lagendijk hebben we een goed zicht op al die vogels. En met een beetje geluk schuift een slechtvalk of een andere roofvogel aan...

Zondag 16 april 2023

Roofvogels! Wei van Brassier, Doornvlak NHD

Het is weer lente en dat merk je! De vogels die in het warmere zuiden hebben overwinterd komen nu weer terug in Nederland om hier te broeden en hun kuikens groot te brengen. In het bos en duin hoor en zie je steeds meer vogels verschijnen zoals Tijftjaf, Fitis, Braamsluiper en Zwartkop. En wij gaan die vogels proberen te spotten. De Wei van Brassier is een gebied met een duinmeertje, midden in het Noord-Hollands Duinreservaat. We gaan we op zoek naar de Geoorde Fuut, een heel mooie en bijzondere fuut met rode ogen. We gaan ook naar het Doornvlak, met een vogelkijkhut en uitzicht op een duinmeertje en naar de Hoge Toren. Daar hebben we een prachtig uitzicht op het Noord Hollands Duinreservaat met goede kans op roofvogels.

Zondag 13 mei 2023

Weidevogels Castricumerpolder, Grote Ven (Plasjes N203)

We gaan met de fiets op pad om op zoek te gaan naar weidevogels. In de polders langs de N203 zijn wat plasjes waar het heel goed vogelen is. Je kan Grutto's van heel dichtbij zien, en de Kieviten buitelen om je heen.

Misschien zien we ook wel een paar roofvogels die ook wel zin hebben in een vogeltje...

Zondag 11 juni 2023

Boeren- en huiszwaluwen, Bleumerweg Castricum

We gaan kijken hoe het met 'onze' zwaluwen gaat, de boeren- en huiszwaluwen. In het verleden hebben we vaker een zwaluwexcursie gedaan om te kijken hoe het met de zwaluwen bij ons in de buurt gaat. Nu gaan we weer kijken. We gaan op zoek naar hun nesten en jongen en welke verschillen er zijn tussen deze twee prachtige soorten zwaluwen. Ze zijn na hun overwintering in zuidelijk Afrika weer terug in ons land om te broeden.

De Boerenzwaluw is een echte boerenlandvogel, een luchtacrobaat van het boerenerf. De nesten worden bij voorkeur gemaakt in boerenschuren, loodsen en dergelijke waar ze in en uit kunnen vliegen. Van april tot oktober verblijven zij in Nederland, de winter wordt in zuidelijk Afrika doorge-bracht. De boerenzwaluw is blauwzwart van boven. Het voorhoofd en de kin zijn rood; zwarte borstband. Rest roomwit. Hij vliegt behendig door de lucht om insecten te vangen. Om te drinken vliegen ze vlak boven het wateroppervlak en steken af en toe hun snavel in het water. En ze hebben een lange gevorkte staart. De Boerenzwaluw broedt in de periode mei - augustus, vanaf september keren ze weer terug naar Afrika om te overwinteren. Ze metselen hun nesten van klei en leem vaak op randen en richels in koeien-, varkens- of paardenstallen. De Huiszwaluw bouwt van klei en zand een komvormig nest tegen rotswanden. Maar huizen van baksteen en beton voldoen ook prima. Huiszwaluwen eten enorme hoeveelheden muggen en andere vliegende insecten, die in volle vlucht worden gevangen. De bovenzijde van de Huiszwaluw is zwart en heeft een opvallende witte stuit. De onderzijde geheel wit, tot aan snavel. Schouderveren iets blauw-glanzend. De korte staart heeft de voor zwaluwen kenmerkend gevorkte vorm. Korte stompe snavel, de poten zijn kort en wit bevederd. De huiszwaluw vliegt meer fladderend dan boerenzwaluw. T.o.v. eind jaren '60 van de vorige eeuw is het aantal zeker 75% afgenomen: mogelijk een half miljoen broedparen! De soort verdween uit alle grote steden.

juni 2023

In juni 2023 zijn er misschien nog enkele excursies zoals Nachtzwaluwen kijken in het NHD (voor de jeugdleden vanaf 12 jaar) en het ringen van vogels, maar we kunnen nu nog niet zeggen of die dan ook doorgaan.

Vogelwaarnemingen Midden-Kennemerland, mei-juli 2022

Hans Schekkerman

Dit overzicht beslaat de periode 1 mei t/m 31 juli 2022. De selectie van interessante waarnemingen is samengesteld op basis van meldingen op Waarneming.nl en Trekellen.nl, en van de vinkenbaan. Alle melders

worden hartelijk bedankt voor het invoeren van waarnemingen. Om ruimte te sparen zijn hun voornamen alleen bij eerste vermelding voluit geschreven. Waar in de tekst een aantal *waarnemingen* wordt genoemd zijn meldingen van dezelfde locatie op dezelfde dag als 1 geteld; waar dit niet is gebeurd wordt gerept van het aantal *meldingen*. Afkortingen: tp=ter plaatse; kj=kalenderjaar; ad=adult; juv=juveniel; m=man; v=vrouw(kleed); ovv=overvliegend, Z=naar Zuid etc; NHD=Noordhollands Duinreservaat.

Omstandigheden mei-jul

De droogte uit april zette zich voort tot 19 mei. Vooral de derde mei-week bracht mooi weer, met oosten- en zuidenwind. Daarna volgde een koelere periode met af en toe flinke buien, net op tijd om het bruin verdrogende duin weer groen te maken. Juni was warm, nat (vooral door korte perioden met veel neerslag zoals op 5 jun) en zeer zonnig. Juli was zeer droog, erg zonnig en normaal qua temperatuur, maar met enkele tropische dagen. De waterstand in de duinplassen, die het hele voorjaar hoog was gebleven, begon in deze maand serieus te dalen.

De *highlights* van deze periode waren (op datumvolgorde) Roodkopklauwier, Bergfluit, Steltkluut, Zwartkopgors, Orpheusspotvogel, Witoogend en 3 Vale Pijlstormvogels. Bijzondere (waarschijnlijke) broedgevallen waren er van Grote Karekiet (2), Engelse Gele Kwikstaart (3-4), en Roodmus (3 territoria). Voor het tweede achtereenvolgende jaar leverde een luisteractie op een mooie avond in juni in alle potentieel geschikte delen van het duingebied geen Nachtzwaluwen op.

Zomertaling

20-29 mei – 1 m Wei van Brasser, NHD Bakkum – Arjen Dekker e.a.
29 mei – 1 m De Groote Ven, Castricumerpolder – Cees de Vries
18 jun – 1 m Waterberging Noorderveld, Heemskerk – Ruud Altenburg
27 jun – 3 Wei van Brasser – Kees Roselaar, Jip Vonk.

Krooneend

6-8 jul – 3 m Hoefijzermeer, NHD Castricum – Inez Brandsma e.a.
16-30 jul – max 2 m Hoefijzermeer, NHD Castricum – R. Altenburg e.a.

Witoogend

21-24 jun – 1 v Buiten-Krommenije, Alkmaardermeer – Joep de Leeuw, Kees de Jager, Hans Schekkerman. Ongetwijfeld betreft dit de vogel die vorig jaar in jun-jul in de Krommeniërwoudpolder zat en in sep op deze zelfde plek.

Kwartel

Buiten de omgeving van de vinkenbaan, waar drie vogels werden geringd en geregeld mannetjes blijven roepen, vier zangwaarnemingen:

15 mei – 1 Hoge Toren, NHD Bakkum – Jorg Schagen
1 jun – 1 Vennewater, NHD Bakkum – Natasja Nachbar
14-16 jun – 1 Nesdijk, Castricumerpolder – H. Schekkerman e.a.
16-17 jun – 1 Westerberg, NHD Bakkum – Henk Levering, Leo Heemskerk

Kwartel, Nesdijk Castricum, 15-06-2022

Foto: Hielke Boomsma

Patrijs

11 en 30 mei - 2 De Buitenlanden, Wijkermeerpolder - 'Peter' en 'Von'
18 jun – 2 nabij De Westert, Egmond-Binnen – Patrick Zuurbier

Roodhalsfuut

3 mei – 1 ad tp, Castricum aan Zee – Hans Groot, Hans Kuperus

Georde Fuut

In NHD terrein Bakkum waren in mei tot 12 paren Georde Futen aanwezig, de meeste op de westelijke Wei van Brasser, daarna Doornvlak (maar geregeld uitwisselend), en een paar bij ingang Diederik. Door de hoge waterstand in deze plassen, opnieuw aangevuld door de regen vanaf eind mei, moesten de vogels lang wachten tot genoeg waterplanten het oppervlak bereikten om nesten te kunnen bouwen. Dat gebeurde uiteindelijk eind juni in de oostplas van Brasser, waar op 1 jul 11 nesten bezet waren. Met Doornvlak en Diederik erbij geeft dat een totaal van 13 broedparen. Hiervan hebben er in ieder geval 4 (minimaal 12) kuikens gehad, waarvan er op 28 jul nog minstens 8 (halfwas) aanwezig waren.

Noordse Pijlstormvogel

29 jun – 2 Z Castricum aan Zee – H. Schekkerman, Hans Groot. Pas de 5e juni-waarneming op deze telpost, maar in deze maand wordt weinig geteld. 'Vroeger' was na september juni de beste maand om grotere aantallen Noordse Pijlen te zien langs de Nederlandse kust: er zijn 6 junidagen geweest met >50 exx, maar de meest recente daarvan was in 2001.

7 jul – 1 N Castricum aan Zee – Guido Keijl.

Vale Pijlstormvogel

7 jul – 3 N Castricum aan Zee – G. Keijl. Om 19:30 bij wind NNW 5B. “In een groepje met een Noordse Pijl op ca. 1.5 km, rustig keilend naar N. Bruin met smoezelige buik in tegenstelling tot de blinkend zwart-witte Noordse.” Dit was de 8^e waarneming van een Vale Pijl in onze regio en de 1^e van meer dan 1 ex tegelijk. Verdeling over de maanden: jul 2, aug 2, sep 3, okt 1.

Aalscholver

De kolonie in het Infiltratiegebied telde op 10 mei 532 bewoonde nesten. Een beperkte toename (2021: 446) die de neergang vanaf 1015 nesten in 2016 onderbreekt (H. Schekkerman).

Kuifaalscholver

26 jul – 1 vissend Noordpier IJmuiden – Remco Oosterlaar

Kwak

14 mei – 1 ovv, Uitgeest – R. Altenburg. Roepend overvliegend kort na middernacht. Er zitten nu 11 waarnemingen in het archief, waarvan 3 ‘onzeker’. Per maand: mei 3, jun 2, jul 1, aug 3, okt 1.

Roerdomp

22 mei t/m 12 aug – waarschijnlijk broedgeval Infiltratiegebied Castricum – R. Oosterlaar e.v.a. Hoempend gehoord op 6 dagen tussen 22 mei en 16 jun; daarna vliegend of tp gezien op 4 dagen tot 27 jul. Op 23 jul werden mogelijk bedelende jongen gehoord en op 12 aug vloog een juveniel in de netten van de vinkenbaan, maar ontstnapte weer.

8 mei t/m 17 jul max. 2 Dorregeesterpolder e.o. – R. Oosterlaar e.a. Op 2 juni hier zang en op 3 jun een interactie tussen 2 vogels. De overige waarnemingen betroffen vaak vliegende exx, ook naar/in de Hempolder en over het Uitgeestermeer.

22 mei – 1 ovv Limmer Die – Onno Steendam

21 jun – 1 park Assumburg, Heemskerk – Anne Marie van der Louw

Kleine Zilverreiger

26 mei – 1 Doornvlak – Jos Vroege e.a.

6 jun – 1 Doornvlak, NHD Bakkum – Hans Stapersma e.a.

10 jul – 2 ZW Duin & Bosch, Bakkum – H. Groot

24 jul – 2 Wei van Brassier – J. Schagen e.a.

Purperreiger

1 mei – 1 ovv, NHD Egmond – Rob van Bemmelen, Cees Baart

15 mei – 1 NO Watervlak, NHD Castricum – Roef Mulder e.a.

27 jul – 1 1kj tp Heemskerker Noordbroek – C. de Vries

30 jul – 1 tp Oosterzijpolder, Heiloo – J. Schagen

Ooievaar

Twaalf waarnemingen, 15 vogels in totaal, verdeeld over de periode.

Zwarte Ooievaar

16 mei – 1 ZO, Castricum-Oost – R. van Bemmelen

17 jul – 4 Z, Heiloo-Limmen-Uitgeest-Heemskerk – Chris Winter e.a.

Zwarte Ibis

15 mei – 1 O, NHD Wijk aan Zee – Roef Mulder e.a. Deze vogel werd ontdekt vanaf de vinkenbaanbult, ca. 4 km noordelijker!

Visarend

1 mei – 1 O Diederik, NHD Bakkum – Hans Cornelissen

7 mei – 1 N Bakkum en NHD Diederik – G. Keijl, J. Schagen

7 mei – 1 Uitgeesterbroekpolder, met vis – J. de Leeuw

8 mei – 1 ovv Noordzeekanaal, Buitenhuizen – K. de Jager

4 jun – 1 kort tp Doornvlak – H. Stapersma e.a.

Zeearend

9 mei – 1 ad ovv Castricum – H. Zevenberg

29 jul – 1 onv ovv Zeeveld, NHD Bakkum – Arend de Jong

Rode Wouw

5 mei – 1 De Rellen, NHD Wijk aan Zee – Karin Breeuwer

13 mei – 1 Centrale Vlakte, NHD Egmond – Harry Smit

20 mei – 1 ovv Wei van Brassier, NHD Bakkum – Rutger Polder e.a.

Blauwe Kiekendief

6 mei – 1 De Hoge Toren, NHD Bakkum – Ties Diekema

Slechtvalk

Slechts 11 meldingen in deze periode – wordt de soort inmiddels te gewoon gevonden? In de nieuwe nestkast op de Laurentiuskerk in Heemskerk werd een bezet nest met een adult en een juveniel gemeld op 14 jul (René Hoogenboom).

Boomvalk

87 meldingen in totaal. Bij de Groene Driehoek in Uitgeest lijkt succesvol te zijn gebroed; hier werd territoriaal gedrag gemeld vanaf 2 mei, alarm op 1 jul en een adulte vogel met een juveniel op 30 jul (Ron Dam, R. Altenburg).

Smelleken

1 mei – 1 jagend Castricum – H. Kuperus

14-15 mei v tp NHD Bakkum – J. Schagen

Kraanvogel

2 jun – 1 ovv Melkvlak, NHD Bakkum – Thea Admiraal. Dit is pas de tweede juni-kraanvogel in onze regio.

Steltkluut

14 mei – 1 m tp Waterberging Heemskerk – Peter Mol e.v.a.

25 mei – m+v tp Doornvlak – CS Roselaar, Hielke Boomsma e.a.

De 5e en 6e waarnemingen in de regio; de vorige waren in mei 1981, 1982, 1988 en 2014. Daarmee merken wij nog maar weinig van de recente opmars van de soort (ca. 75 broedparen in Nederland in 2021). In beide gevallen bleven de vogels maar één dag, hoewel zowel de waterbergings als het Doornvlak best mooi biotoop leken te bieden.

Steltkluut, Waterbergings Noorderveld, 14-05-2022

Foto: Willem Olbers

Strandplevier

25 jun – 1 tp De Maden, Heemskerker Noordbroek – C. de Vries, Rien Slings. In een nieuwe plas-dras waar ook Visdieven en Kluten huisden. Strandplevier is in onze regio een echte zeldzaamheid: sinds 1967 zijn er 24 waarnemingen geregistreerd, en *Vogels van de duinen* vermeldt maar 4 nog oudere gevallen. In het voorjaar zijn ze opvallend vaker gezien dan in de nazomer: apr 8, mei 8, jun 5, jul 2, aug 2, sep 2, okt 1. Alle aprilvogels waren trekkers langs het strand. Ook in de overige maanden zijn daar de meeste gezien, naast enkele bij duinplasjes en in drooggezette infiltratiepanden.

Kleine Strandloper

28 mei – 1 tp Waterbergings Heemskerk – R. Altenburg, H. Schekkerman

Temmincks Strandloper

16 mei – 3 tp Waterbergings Heemskerk – Nick van der Ham, H. Groot

22 jul – 1 tp Waterbergings Heemskerk – Frans ten Berge, Aalko Veldman

Krombekstrandloper

27 jul – 2 ad De Groote Ven, Castricumerpolder – Marion Geerts/Bart Pelt, R. Mulder, H. Boomsma e.a.

Zwarte Ruiter

Vijf waarnemingen: 2 en 31 mei, 21, 22 en 23 jun, en 28 jul.

Bosruiter

23 waarnemingen van in totaal 36 exx, waarvan 26 voorjaarstrekkers tussen 1 en 17 mei en de rest terugtrek (24 jun, 1 jul en 14-30 jul).

Kleine Jager

7 jul – 1 subad N Castricum aan Zee – H. Schekkerman

Zwartkopmeeuw

Over zee 21 exx op 8 dagen, waarvan 19 vanaf 29 jul. In 'het binnenland' waren er 8 waarnemingen (12 exx).

Geelpootmeeuw

6 mei – 1 4kj Forteiland, IJmuiden – Fred Cottaar

14 mei 1 ad Westwouderpolder – K. de Jager

17 jul 1 1kj Castricum aan Zee – H. Schekkerman, H. Groot

Pontische Meeuw

23 jun – 1 Noordpier IJmuiden – Marcel Klootwijk

11 jul – 3 tp Castricum aan Zee – G. Keijl

Zomertortel

14 mei – 1 zingend Commissarisveld, NHD Bakkum – Peter Zwitser

14-16 mei – 1 tp Heemstederweg, Castricum – J. Schagen e.a. Af en toe samen met Turkse Tortels foeragerend op een voerplek.

Bijeneter

22 mei – 6 ZO, vinkenbaanbult, NHD Castricum – R. Altenburg, R. Mulder, J. de Leeuw.

28 mei – 1 Z, Vogelduin-Zuid – Age Niels Holstein, Arjan Bakker

14 jun – 2 vinkenbaan, waarvan 1 ringvangst. Hierna vlogen de vogels door over Castricum aan Zee (wrn. Simon Vink) en Petten.

Engelse Gele Kwikstaart

Er werden 3-4 broedgevallen vastgesteld. Een paartje Engelse Gele Kwik (vrouw met duidelijk geel in wenkbrauwstreep) bracht jongen groot in de Zanderij, Castricum. Aan de Nesdijk (Castricummerpolder-N) voerden 2 mannetjes nestjongen in hetzelfde tulpenveld. Van deze vogels werd niet duidelijk hoe hun vrouw er uitzag. 200 m verderop zong ook een hybride man Engelse x Gele Kwikstaart. In de Heemskerker Noordbroek was tussen 12 apr en 14 jun een man aanwezig, voor het 3e jaar op rij. Of hier ook is gebroed werd niet duidelijk. Buiten deze territoria waren er maar weinig waarnemingen: Sammerpolder 14 apr, Wei van Brassier 29 apr, Westwouderpolder 30 apr, De Bleek 1 mei, De Oude Venne 20 mei. De Castricumse territoria vormen een klein bolwerkje in de sterk geslonken Nederlandse populatie, die recent op slechts 10-20 paren werd geschat, met een zwaartepunt in de bollenstreek tussen Hillegom en Katwijk (Spierenburg & van Dijk 2020, Limosa 93: 117-128). Het lijkt de moeite

waard ook in het bollenland richting Egmond eens wat gericht naar deze vorm te zoeken.

Engelse Gele Kwikstaart, Zanderij, 11-06-2022

Foto: Hans Schekkerman

Grote Gele Kwikstaart

3 jun – 1 tp, Wijk aan Zee, plasje Zeestraat – Bas Lagerveld

4 jul – 1 tp Doornvlak, NHD Bakkum – Hans Kuperus

Rouwkwikstaart

5 mei – 1 Rijksduinen Wijk aan Zee – Marlies

16-17 mei – 1 m Korendijk, Castricum – Wessel Peters e.a.

Paapje

Elf waarnemingen; 9 in mei en daarna nog op 10 jun (infiltratiegebied Castricum) en 22 jun (dorpsduinen Wijk aan Zee).

Beflijster

Einde voorjaarstrek op 5 mei; tot dan nog 9 waarnemingen, totaal 15 exx.

Cetti's Zanger

Gemeld van de inmiddels vaste plekken (infiltratiegebied Castricum, Groene Driehoek Uitgeest, St Aagtendijk Beverwijk, De Woude). Nieuw was een broedgeval in infiltratiegebied Kieftenvlak. Op de vinkenbaan werden 14 exx gevangen, waaronder diverse juveniele.

Snor

In het vaste gebied langs de Dorregeesterpolder werden maximaal 2 zingende Snorren gehoord tussen 18 apr en 9 jun.

Een in 2021 op de vinkenbaan als 1kj geringd ex werd daar teruggevangen op 12 mei en 15 jun. Een week later hing een juveniel in de netten, wijzend op een broedgeval in infiltratiegebied Castricum. Daar was toen nog geen zang gehoord; pas tussen 16 jun en 13 jul zong geregeld een Snor langs het zuidwestelijke kanaal, hetzelfde mannetje hopen op een tweede broedse! Hierna volgden nog 8 vangsten in de tweede helft van jul (start terugtrek).

Grote Karekiet

Twee territoria in Infiltratiegebied Castricum. Een mannetje werd geringd op de vinkenbaan op 6 mei, en zong daarna bij de kwal tot 3 jun maar werd nogmaals gevangen op 23 jun. Stilvallen van zingende grote karekieten wijst op een gepaarde status, en inderdaad werd op 19 jul een vrouwtje gevangen (met broedvlek); een geringde vogel die hier ook al in 2020 en 2021 was geweest. Bovendien hing een uur later in hetzelfde net een jonge vogel, gevolgd door nog 2 juvenielen op 23 en 1 op 29 jul. Oostelijker in het infiltratiegebied zong van 10 t/m 28 mei een tweede man. Die bleek op 14 jun nog aanwezig, maar eveneens stil en dus waarschijnlijk gepaard. Er zijn dus vermoedelijk 2 broedgevallen geweest, waarvan minstens 1 succesvol.

Orpheusspotvogel, De Westert, 05-06-2022

Foto: Joep de Leeuw

Orpheusspotvogel

4-8 jun – 1 tp De Westert, NHD Egmond – H. Groot e.v.a. Deze vogel zong 100 m ten noorden van een Spotvogel, wat een mooie kans bood om de twee soorten te vergelijken. Niet alle bezoekers maakten daar optimaal gebruik van, want de Orpheus werd nogal eens ingevoerd op de plek van de Spotvogel, terwijl hij daar op basis van de documentatie toch echt niet kwam. Voor wie de zang wil vergelijken: [deze](#) en [deze](#) link.

Spotvogel

Zingende Spotvogels werden gemeld op ruim 20 plekken in het duingebied en 8 erbuiten. Vaak betrof het kort aanwezige doortrekkers maar er waren ook langblijvers. Nestindicatief gedrag (alarm) werd echter maar op 1 plek gemeld: Grote Stuk, NHD Bakkum, op 23 jun (G. Keijl).

Fluiter

Tussen 21 apr en 23 jun werd op 16-18 plekken in het duin gezongen door Fluïters (marge vanwege mogelijk verplaatste individuen). 12-14 hiervan betroffen ééndagswaarnemingen. Enkele vogels bleven tot 2 weken doorzingen maar aanwijzingen voor paarvorming of broeden werden dit jaar niet gemeld. De meeste eerste meldingen per plek vielen voor 15 mei, maar 2 vielen rond 1 jun en 3 rond 15 jun.

Bergfluiter

13 mei – 1 tp, Paasduin, Wijk aan Zee – Bas Lagerveld e.a. Een [spaarzaam zingende](#) vogel die zich vrijwel niet liet zien. Mooie beloning voor Bas die geregeld het duingebied rond Wijk aan Zee afstruint op zoek naar leuke soorten. Dit was pas de tweede waarneming van Bergfluiter in de regio, na een vangst op de vinkenbaan in aug 2019. Daarnaast zijn er een ringvangst van een Bergfluiter/Balkanbergfluiter in aug 1990, en het broedgeval van een hybride Bergfluiter x Fluiter met een vrouw Fluiter in 2018.

Wielewaal

Ook dit voorjaar alleen waarnemingen van kort verblijvende zingende vogels; 5 tussen 15 en 21 mei, 2 op 3-7 jun, en een late op 28 jun. Steeds op andere plekken in NHD Heemskerk, Castricum en Bakkum, en 1x aan de NO-rand van Castricum.

Roodkopklauwier

5-6 mei – 1 m De Westert, NHD Egmond – H. Stapersma e.v.a. Ook af en toe zingend. Op 7 mei was er nog een melding 600 m NW van de oorspronkelijke plek, maar zonder beschrijving. Dit was de 7^e waarneming van deze fraaie soort in het werkgebied (1 ex met een kwekersring niet meegeteld); gevallen stammen uit mei (nu 4), aug (2) en okt (1).

Grauwe Klauwier

15 mei – 1 m Soeckebacker, NHD Egmond – R. van Bemmelen, K.D. Dijkstra

22 mei t/m 14 jun – 1 m Watervlak, NHD Castricum – H. Schekkerman e.a.
29 jun – 1 v Melkvlak, NHD Bakkum – Rinus Goutbeek

Het mannetje op het Watervlak lijkt ongepaard te zijn gebleven. De waarneming van een vrouwtje in juni is intrigerend maar bleef zonder vervolg.

Europese Kanarie

14 mei – 1 ovv Soeckebacker – Arnold Wijker, Sandra Lamberts

Roodkopklauwier, De Westert, 06-05-2022

Foto: Peter van Brandwijk

Sijs

De zomertrek/dispersie van Sijsen in het duin blijft intrigeren – waar komen ze vandaan? Dit jaar werden overvliegers gemeld op 18 dagen tussen 7 jun en 28 jul. Grootste aantal was 11 op 23 jul over de Papenberg.

Kleine Barmsijs

18 mei – 1 zingend Castricum aan Zee – Dick Groenendijk, Sven Pekel
22 mei - 2 ovv De Krim, NHD Egmond – KD Dijkstra

Kruisbek

In het NHD 18 waarnemingen van totaal 117 ex tussen 23 mei en 8 jul. Even leek zich een influx af te tekenen met groepen van 45 en 13 exx op 5 en 8 jun, maar daarna pieterden de aantallen weer uit.

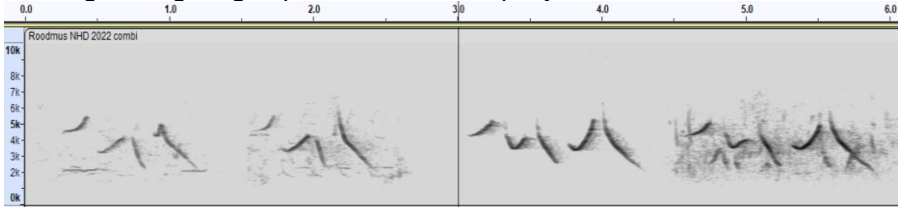
Roodmus

Drie langdurig zingende mannetjes maar geen aanwijzingen voor broeden:

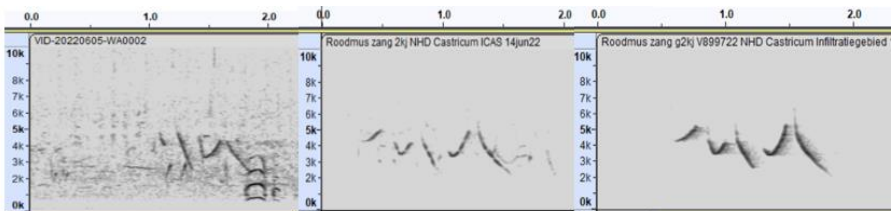
16 mei t/m 10 jul – 1 m >2kj zingend strandplateau Castricum aan Zee en omgeving – Willem Olbers e.v.a. Op 2 jun gevangen op de vinkenbaan; bleek hier geringd in 2020. In 2021 is deze vogel niet bij ons waargenomen maar zong hij in Ureterp (Fr)! Deze fanatiekeling maakte ook Groenling-vrouwjes het hof.

31 mei t/m 3 jul – m >2kj zingend Noordernollen en Infiltratiegebied Castricum – Wouter Bol e.a. Geringde vogel uit 2021, teruggevangen en afgelezen op vinkenbaan op 3 jun.

4-23 jun – 1 m 2kj zingend Infiltratiegebied – R. Mulder, R. Altenburg e.a. Gevangen en geringd op de vinkenbaan op 4 jun.

Zangstrofen van Roodmussen verschillen vaak tussen individuen, maar blijven meestal gelijk over de jaren (maar niet altijd; Björklund 1989 *Ornis Scandinavica* 20: 255-264). Hier sonogrammen (toonhoogte in kHz tegen tijd in sec) van de twee terugkerende mannen: links geringd V898555 in 2020 en 2022 (“fie-tiete-tjuuu”), rechts V899722 in 2021 en 2022 (“fie-titju-tie-tjuuu”). (Hans Schekkerman)

Soms nemen Roodmussen na aankomst in een nieuw gebied het zangtype over van daar al gevestigde mannen (Björklund 1989). In 2022 zong in het infiltratiegebied een 2kj man aanvankelijk (links; 5 jun) anders dan de teruggekeerde V899722 (rechts, 1 jun), maar een week later vrijwel hetzelfde (midden, 14 jun). (Roef Mulder en Hans Schekkerman).

Zwartkopgors

16-17 mei – 1 m Korendijk, Castricum – R. van Bemmelen e.v.a. Dit is de tweede waarneming van een Zwartkopgors in Midden-Kennemerland; de vorige zat bij Castricum aan Zee op 21 juni 1998. De soort is een echte laat-voorjaarsdwaalgast in Nederland: 16 van de nu 22 gevallen waren in mei-juni. Deze vogel foerageerde in de middenberm (‘paardenpaadje’) van de Korendijk en in weilanden rond de nabijgelegen manege, geregeld samen met Kneuen. Berichten dat hij hier al eerder dan 16 mei was gezien zijn niet bevestigd.

Zwartkopgors, Korendijk, 16-05-2022

Foto: Rob van Bemmelen

Lezingen & Excursies, 4^e kwartaal 2022

Commissie Lezingen & Excursies

Let op: we vertrekken (normaliter) steeds vanaf het parkeerterrein aan de **achterzijde** van station Castricum (ter hoogte van 'Huis van Hilde')

Zondag 25 september: Dag excursie 'Oostvaardersplassen'.

Excursieleider: Cees Baart.

Vertrek achterzijde station Castricum: 7.00 uur; tot ca.16.00 uur.

Zaterdag 8 oktober: Lezing: 'Door de seizoenen heen' door Jan Castricum.

PWN Bezoekerscentrum 'De Hoep'; aanvang 14:00 uur tot ca.16:00 uur.

Zondag 23 oktober: Ochtendexcursie 'Vogeltrek'.

Excursieleider: Hans Kuperus.

Vertrek Strandplateau Castricum (= eind van Zeeweg Bakkum) 08.00 uur; tot ca. 12.00 uur.

Zaterdag 29 oktober: Ochtendexcursie 'Vogeltrek'.

Excursieleider: Remco Oosterlaar.

Vertrek Strandplateau Castricum (= eind van Zeeweg Bakkum) 08.00 uur; tot ca. 12.00 uur.

Let op: beide vogeltrekexcursies gaan alléén door bij gunstige weersomstandigheden. Wel/niet doorgaan wordt bekend gemaakt via email.

Woensdag 9 november : Algemene ledenvergadering in 'de Kern'.

Programma na de pauze onbekend.
Buurthuis 'De Kern'; Castricum aanvang 20.00 uur.

Woensdag 16 november. Lezing: 'De Gierzwaluw' door Evert Pellenkoft.

PWN Bezoekerscentrum 'De Hoep'; aanvang 20.00 uur tot ca. 22:00 uur.

Evert Pellenkoft van de Vogelwerkgroep Amsterdam zal inzoomen op één specifieke soort: de Gierzwaluw. Als Gierzwaluwkenner weet Evert veel over deze soort, die elk jaar rond Koningsdag arriveert. Zo hebben Gierzwaluwen een uitzonderlijk gezichtsvermogen, waardoor ze op zo'n unieke manier kunnen overleven en door de wereld navigeren. Met meer kennis van zijn oog en andere zintuigen krijg je inzicht in de wereld van de Gierzwaluw en ga je ze met een nieuw gevoel van verwondering en respect bekijken. Het vogelperspectief, "*a bird's eye view*", krijgt zo een hele andere betekenis. Dit en tal van andere bijzonderheden over de Gierzwaluw komen aan bod.

Zondag 20 november: Dag excursie 'Arkemheen e.o.'

Excursieleider: Arend de Jong.

Vertrek achterzijde station Castricum: 8.00 uur; tot ca. 16.30 uur.

Zaterdag 18 december: Dag excursie 'Rondje Noord-Holland'.

Excursieleider: Kees Roselaar.

Vertrek achterzijde station Castricum: 08.00 uur, tot ca. 16.30 uur.

Noteer ook deze (voorlopige) data vast in uw agenda:

In november komt Evert Pellenkoft van de Vogelwerkgroep Amsterdam naar "de Hoep" om in te zoomen op één specifieke soort: de Gierzwaluw. Als Gierzwaluwkenner weet Evert veel over deze soort, die elk jaar rond Koningsdag arriveert. Zo hebben Gierzwaluwen een uitzonderlijk gezichtsvermogen, waardoor ze op zo'n unieke manier kunnen overleven en door de wereld navigeren. "Met meer kennis van zijn oog en andere zintuigen krijg je inzicht in de wereld van de Gierzwaluw en ga je ze met een nieuw gevoel van verwondering en respect bekijken". Het vogelperspectief, "*a bird's eye view*" krijgt zo een hele andere betekenis.

Dit en tal van andere bijzonderheden over de gierzwaluw komen aan bod in zijn lezing

In mei heb ik een veel kortere lezing gegeven over dit onderwerp op het Internationaal Gierzwaluw symposium in Segovia, Spanje.

De beelden van de Powerpoint presentatie vielen gelukkig erg in de smaak gezien de enthousiaste reacties.

Dec/jan Ad hoc avondexcursie Bosuilen
Za 15 jan Lezing: Frankrijk door Harm Niesen
Di 14 feb Lezing: Onderzoek slaapplaatsen Boomkruiper door
Dook Vlugt.

Nieuwe (jeugd)leden

Redactie

S.J. van de Water	Castricum
F.A.L. Nieuwenhuis	Castricum
R. Koper	Beverwijk
J.B.M. Fluitman	Beverwijk
L. Fluitman	Beverwijk
M.J. Korthouwer	Heemskerk

WIE, WAT, WAAR IN VOGELWERKGROEP MIDDEN-KENNEMERLAND

De Winterkoning is het verenigingsblad van de Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland. Het verschijnt viermaal per jaar: begin januari, april, juli, en oktober. Uiterste inleverdata voor kopij zijn: 15 februari, 15 mei, 15 augustus en 15 november. Voor het digitaal versturen van illustraties moet de illustratie in JPG-formaat zijn.

Voorzitter Hans Stapersma tel. 06-22684313
Heereweg 44
1901 ME Castricum

Secretaris Arie Dekker 0251-655817
C. Huygenstraat 4
1901 JA Bakkum
secretariaat@vwgmidden-kennemerland.nl

Penningmeester Renie van der Werf 072-5337 078
Vogelwerkgroep Oosterzijweg 6a
1851 PA Heiloo
penningmeester@vwgmidden-kennemerland.nl
rek.nr. NL67 INGB 0004 4913 69
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland

Penningmeester Kees Roselaar 072-5125 423
Vinkenbaan roselaar@xs4all.nl
rek.nr. NL03 INGB 0004 3806 80
t.n.v. Vogelwerkgroep Midden-Kennemerland

Bestuursleden Hans Schekkerman 0251-881405
Micha de Heus 06-49918837
Piet Admiraal 0251-232603

Ledenadministratie Femie de Jager – ten Berge 0251-831286
Kerkweg 88
1964 JG Heemskerk
femiedejager@vwgmidden-kennemerland.nl

contacten

- Milieufederatie Hans Stapersma 06-22684313
- SVN Hans Stapersma 06-22684313

WIE, WAT, WAAR IN VOGELWERKGROEP MIDDEN-KENNEMERLAND

<i>Redactie</i>	Martine Kamminga Vacature	0251-679171
	Cees op den Velde	06-57565812
	Hans Stapersma	06-22684313
<i>Redactieadres</i>	Cees op den Velde Meeuwenlaan 31 1935 ER Egmond-Binnen webmaster@vwgmidden-kennemerland.nl	
<i>Website</i>	https://vwgmidden-kennemerland.nl	
<i>Vinkenbaansecretaris</i>	Arnold Wijker	072-5070793
<i>Vinkenbaancoördinator</i>	Richard Reijnders	0251-656089
<i>Commissie Lezingen & Excursies</i>	Renie van der Werf Marian van Leeuwen Ronald Sunnotel excursies.lezingen@vwgmidden-kennemerland.nl	072-5337078 0251-311092 06-10403680
<i>Werkgroep Kerkuilen & Steenuilen</i>	Piet Zomerdijk	06-13935557
<i>Werkgroep Ruimtelijke Ordering, secretaris</i>	Vacature	
<i>Werkgroep Roofvogels</i>	Henk Levering Henk Schoonenberg Pr. Frederik Hendrikstraat 6 1901 CK Castricum	0251-659540 0251-656825
<i>Werkgroep IJsvogels</i>	Klaas Pelgrim ijsvogelwerkgroep@vwgmidden-kennemerland.nl	06-29098695
<i>Jongeren Werkgroep</i>	Micha de Heus Hans Kuperus	06-49918837 0251-657810
<i>AID (Algemene Inspectie Dienst) Kerkrade</i>		0800-0488

© het copyright van de artikelen, tekeningen en foto's berust bij de auteurs, tekenaars respectievelijk fotografen